

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1854.

ΤΟΜΟΣ Ε΄.

ΦΥΛΑ. 104.

ΑΓΓΛΟΙ ΚΑΙ ΚΙΝΕΖΟΙ.

THO MERY.

(Εκ τού Γαλλικού.)

—o—

Ἐσπέραν τιὰ τῶν Ἰουνίου τοῦ 1806 ἔτους, ἡ Γαλλία ἠγυροβόλησεν εἰς Βορκα-Πύργος πλησίον τῆς ἐν Καντόνη φραγκοκινεζικῆς πόλεως ἤτοι δὲ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ κέος τις ναυτικός καλούμενος Γόμ Μελφόρδ, συνοδεύσας μὲν τοὺς ναύτας ἐπιβάντας εἰς τὴν λέμβον, μὴ ἀκολουθήσας ὁμοίως αὐτοὺς ἀποβάντας εἰς τὴν ξηρὰν, διὰ τὴν διατρέψαι κατὰ τὰς τρεῖς μῶνας ἡμέρας τὰς ὁποίας παραχωρεῖ τὸ Οὐράμιον κράτος πρὸς τοὺς εὐρωπαίους, εἰς τὸ βέληλον προάστειον τῆς ἀγίας πόλεως. Τοῦ Μελφόρδ ὁ βίος ὑπῆρξε πολυκαθής· εἰκοσαετῆς μάλιστα ἐνυμφεῦθη εἰς Λονδίον, ἀπόρσιν ἔχων τὴν ζήτησι πιατότατος σύζυγος, καὶ τὴν ἐξαλείψη μάλιστα τὴν μητρίαν τῆς ἀμφιβόλου καταγωγῆς τοῦ γάμου του, εἰς τὴν ὑπεβλήθη στρατιωτικῶς καὶ βία ἀπὸ τὸν κτηνώδη γυ-

νακάδελφόν του, ἀξίωματικόν τῶν ἐλπίσεων. Εἰ καὶ πλήρης ἐλαττωμάτων ὁ Μελφόρδ, ἦτο ὅμως εὐαίσθητος καὶ ἀγαθὸς ὡς ὅσοι οἱ συνομιληταί του.

Καὶ ὅχι μόνον ὁ νῆς ἐρωτόληπτος ὑπεβλήθη εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ ὑμναίου μετὰ τρεῖς ἀδελφούς μονομαχίας, ἀλλὰ καὶ ὤμωσεν ὄρκον τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἐζήτησεν ὠρμισθῆναι μὴ ὀμιλήσῃ πώποτε περὶ ἐρωτος εἰς μηδεμίαν ἄλλην γυναῖκα παρὰ τὴν συμβίαν του, καὶ ἂν ἀποφύσῃ μάλιστα μετ' ἀγωνιστήσας πᾶσαν γυναῖκαν πρόκλησιν, ὁποιοῦνδήποτε χροῦμα καὶ ἂν εἶχεν ἡ κόρη τῆς προαλούσης. Ὁ γυναικάδελφος ἡ οἷζε μίαν βίβλον καὶ ἐδέχθη τὸν ὄρκον.

Ὁ πρῶτος καρπὸς τοῦ ὑμναίου τούτου ὑπῆρξε θυγάτριον. Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἀρχαῖον καὶ πατροπαράδοτον ἔθος ὁ Μελφόρδ ἐπιθύμει υἱόν, καθόσον μάλιστα εἶχεν ἔτοιμον καὶ ὄνομα ἀξιολογονεῖν τὴν κόρην ὑπεδέχθη ὅμως καὶ τὴν κόρην ἀρκυτὰ εὐμενῶς, ὅπως εἶναι δυνατόν τὸ ὑποδέχωνται αὐτὰς οἱ ἀγαπῶντες τοὺς υἱοὺς πατέρας. Πλὴν τούτου, ἐπειδὴ νέα συμπτώματα δευτέρου τοκετοῦ ἀνεφάνησαν εἰς τὴν Κ. Μελφόρδ, σιωπῶν ἐκεῖνος ἐστοιχημάτισεν ὅτι ὁ ἀπῆλτα υἱόν, καὶ εὐχαρίστησε προηγουμένης τὸν Θεόν διότι εἰτήμωσε τὴν ἀρετὴν του.

πτόμα εις άκραν τινά της πεδιάδος και του προαστείου, επειδή θ' ανεκαλύπτετο επί του πλοίου ότι έλειπεν αξιωματικός ήτο όμως σημαντικώτατον το να γίνωσιν άπαντα τα καθήματα κτιστήρια. Θα έπιστευετο ότι ο αξιωματικός ούτος εδραπέτευσεν, ή επύγη, ή υπήγεν εις καταδίωξιν Κινέζας τινός· ενί λόφω ή άπουσία του θα εξηγήτο κατά τρόπον μη ελθέοντα εις κίνδυνον μήτε την Κίαν μήτε την θέσιν του διευθυντού του ταχυδρομείου. Έντός τής λεπτού της ώρας έδε παύσα τον Μελφόρδ, ανεπόλησε τής σκέψεις ταύτας, έθηκε την διαταγήν να βήστωι την έπιστολήν εις το κούβιόν, και να αφήσωσι το πτόμα εις την οικίαν του. Σπανία σύμπτωσης ιδεών συνδυαζομένη μετά συγχρόνου εκτελέσεως!

Μετά μικρόν, λέμβος έμοιάζουσα γίνεσθαι βενετικήν, εξήλθε σιωπηλή και μυστηριώδης εν μέσω της νυκτός από τον μαύρον θάλλον της υπογείου διώρυγος, και εισήλθεν εις την άλιαν την φέρουσαν εις Σι-Κιάγκ. Έπό δε τον ούρανόν της λέμβου ταύτης εκάθηντο σιγώτις και κατηφείς ο τε μανδαρίνος Σαμπάος και δύο υπηρέται. Ο νέος Άγγλος, νεκρός ή λειποθυμίας παθών, έκειτο επί σιμπεδος, από δε τους άνεύχοντας αυτόν οφθαλμούς εξείον τινα δάκρυα, υπό βλαφελίδας μελανάς, πλαγίως και λεπτάς, ως τόξα εξογραφήματα διά μάλης κινέζικης. Φαίς εκ χαρίτου ελαιοχρίστου διατόξωσαν εις την πέννημον εκείνη σιγήν χρώματα άκατονόμαστα· και ένάν ο Μελφόρδ επανήρχαστο την ίδραν εκείνην εις την ζώνη, να βλέμνατά του ένάν θ' άντελχον εις το άλλόδατον εκείνο θέαμα, άλλα θα εκλείοντο από φάσος και απελπισίαν ένόπιον του σιγνμάτος οπτασίας άνηκούτης εις κόρηον άγνωστον.

Άλλά το σόμα του νέου Άγγλου έκειτο ακίνητον ή λέμβος αφήκε το μικρόν χωρίον Ουάμ και τους υπό μαρμών σιγαλλέμνους όρμητικούς του, και επροχώρησε προς τους λόφους της Άραιτου. Είχε δε υπερβή τα όρια της ευρωπαϊκής Κίνας, ως χριστιανός τις, εισήλθεν εις την χώραν την άπηγορευμένην εις τας βεβήλους θερησιαίας. Η λέμβος έστάθη εις τα όρια του Γαιού του Ένν, ένόπιον έξοχής βαρυομένης από τον όρμον ποταμών Χογκ-Χά, όστις διασχίζει την Κίαν από των όρων Σι-Πάν μέχρι της θαλάσσης.

Ο μανδαρίνος Σαμπάος εδακτυλοδεικτικώς λόφον ξηρόν, όμοιον εκείνω· ούτως παραμένοντα εις νεκροταφεία, και έβρίξε και τελευταίον βλέμμα εις τον Μελφόρδ· άλλα, φθ! ο ταλαιώπυρος ήτο πάντοτε άκαίσθητος. Η κεφαλή του ανεπαύετο πάντοτε επί προσκεφαλίου το όποιον άποκρίνον φωνίδες αίματος και ένειος ήσανόστο διπλασιαζόμενον τον τρόπον του άσπαίριτα όσάκις ήκουε φθυσισμόν τινα της νυκτός, διότι ένόμιζεν ότι ήται τά φιλέλιθα κανόνια της Άγγλιας βρομώοντα εις Γαγκ-Σα-Φός. (Τας τρεις ταύτας λέξεις συγχρονισάστας οι σοφοί έπλασαν την Καντόνην.)

Ο μανδαρίνος Σαμπάος έπεπε, κατά το καθήκον του, να επανείλη εις Καντόνην άμα ανατείλωντος του ήλιου επείθετο λοιπόν το σόμα του Μελ-

φόρδ εις την όχθην εμπροσθεν της οικίας της έξοχής του, και άφοδ έδωκεν εις τους δύο γέροντας υπηρέτας και τελευταίαν διαταγήν διά τριών επισήμων χειρονομιών και τριών μονοσυλλάβων ήζυγμάτων ως ή φωνή της βίνης επί του χαλυβός, διατάξε τον κωπηλάτην να στρέψη την πλώσαν, και διευθύνη προς την πόλιν.

Η άγροτική οικία του μανδαρίνου επερικυκλούτο από λίμνην βαθυτάτην ήτις έχρησίμευεν άντι τάφρου εμπροσθεν της άνατολικής και άρκτικής προσόψεως.

Η προς μεσημβρίαν, έχουσα δύο μόνον είδών τοίχους πολλάς στενάς, έβλεπεν εις ώραίωτατον κήπον περιτειχισμένον δι' ύψηλών τοίχων, και έξοδο έξοχον προς την διώρυγα διά πόλης πυκνίας χαλαροτάτου, εμπροσθεν της όποιας άπέβη ο Μελφόρδ.

Κάτοικοι δε της έξοχής ταύτης ήσαν ή τε σύζυγος και αι δύο θυγατέρες του μανδαρίνου, ούτως έναν έκαστον στενοχωρούμενον έως θανάτου. Καί ο έάχιςτος κρότος της διώρυγος είλικυεν αυτός προς τας τοίχους της μεσημβρινής προσόψεως επέρπο το δε βλέπονται και έντελειστατοι συμβόλαιός, ως πτόσιν κλαδίον, ή κρήνησιμη χλόος. ή κρότον όρετό, ή πτήσιν όρνέος. Όταν στενοχωρητάι τις, άρισταται και εις το παρομιχρότερα.

Την επείραν εκείνην οι όφθαλμοί ταύτων άνοιχθέντες εις την διώρυγα, και άριστα αι τολαιώπυροι διάματι ήθάνθησαν τοιαύτην περιέργειαν, φυσικωτάτην άλλως, ώστε κατέβησαν εις τον κήπον, και διά της πυκνίας ήκουον ή ως γαλλίς άνώτατα άκρη των του παραδόξου διάλογου των δύο ύπηρέτων.

Η σύζυγος του μανδαρίνου ήτις πρό πολλόν εν άγνοία του ήλιου τοξύγος της, έζηκει μαγίστην επίβρσην επί των ύπηρέτων εκείνων, τους διάταξεν έντόπως να άνοιξώσιν.

Οι δε υπηρέται υπήκουσαν.

Αι τρεις Κινέζαι επροβόλησαν εις όδυμούς ότι ένδον πτόμα άνθρώπου. Παντού, και εις την Κίαν αυτήν, αι γυναίκες είναι εις άκρον άναθαί, όσάκις έν έχουσαι όρομηλον διά να πάσχωσι το θανάτου. Λιούξτε τους άνδρας από την γήν, και αι γυναίκες θα είναι άγγελαι του ούρανού. Είναι δε άλλής όαι ο Μελφόρδ ήτο άλλος συμπαθείας. Παντ ή Κίνα, από της βασιλείας Γάου και Τσού, έν ένάν όραίστημον εις τους ποταμούς της. Αι τρεις Κινέζαι ένδομούντο ιστορίαν τιμή την όποιαν άκουσαν ούσαι βρήσην έπίστευον ότι παραμύθιον εις τήν καθέαν του νέου Τσού, του ήγμενου του φαίος. όστις άσπίθη εμπροσθεν των πλώων του Μινγε-Γάου, του άπαρημίλου τετραγώνου νεού. Κατά διαταγήν όμως ο Μελφόρδ έν άνίστατο.

Αι τρεις χειρονομίαι και τα τρία μονοσυλλάβια όπινα άπέτασαν άναχωρών ο μανδαρίνος προς τους ύπηρέτας του έπληκνον ότι επήρε να θέσισιν άριστος του Μελφόρδ, να δεκτικώστωι μυστικωτάτην την ένταρξισιν, να βλέστωι σημείον επί του τάφου, και να κλεισώστωι εις την έξοχην μακράν των περιέργων και των όκηρών, ούτως άναπαύει τα συμ-

περάματα, και των γυναικών αι όποιαι μαντεύουσι τά μυστήρια.

Ταλαιώπυρος Μελφόρδ! ο ταχυδρομος της Καντόνης άναχωρών αύριον θα φέρη προς τον σύζυγόν σου έπιστολήν ούτως πως τελευτώσαν· Σε είμαι πιστός και όγίαιε!

Έν τοσοούτω τον φέρουσιν εις τον τάφον!

Β'.

Τση-Σέε, ή τελευταία σύζυγος του μανδαρίνου Σαμπάο, υπέλεγε ή διευθυντού του εν Καντόνη ταχυδρομείου, είχε τριάκοντα έτών ήλιαν και πρόσκοπον ώραίον πάλαι εις τα όμματα του σοφού μανδαρίνου· θα ήτο δε και ξανθή έναν είχε κόμην.

Αι δύο θυγατέρες της Κία και Μά, έν ώμοιάζον την μητέρα των ειχον ώραίους χαρακτήρας ευρωπαϊκούς, σπανιώτατον φαινόμενον εις Κίαν, κοινώτατον όμως εις Καντόνην, την όποιαν συνεχώς επισκέπτονται οι Άγγλοι αξιωματικοί όστινες υπάγουσιν εις Χογκ-Λάν διά να δώσωσι τας έπιστολάς των εις το ταχυδρομείον, και άρνούσι τον τύπον της φυσιογνωμίας των εις την μνήμη των άοράτων Κινέζων γυναικών της Καντόνης.

Η κακολογία, το παγκόσμιον τοϋτο ελάττωμα το όποιον έφευρεν ο Κάιν κατά του αδελφού του Άβελ, έν αφήκει άρόδυντον και την Τση-Σέε, ότε δύο κλοία της Μεγάλης Βρετανίας, ο Κεραμνοβόλος και ο Τίγγρις έστάθμισαν το 1792 εις Καντόνην. Γνωστον ήτι τώ καιρώ εκείνω οι Κινέζοι σύζυγοι του Χογκ-Λάν εδειπλασίασαν την άγροτικόν προσοχήν των, και ότι αυτός ο Οφθαλμός της πόλεως, ει και άκοίμητος, εδακίμασε την τύχην του Μενελάου· διότι, λέγεται, ότι Άγγλος τις Πάρις ήρπασε την γυναίκα του Οφθαλμού. Η ιστορία διαγέται ότι πολλοί αξιωματικοί κατέβησαν να επισκεφώσιν την άγιαν πόλιν της Καντόνης καθ' όλην την έκτασιν.

Έν τοσοούτω ή Κυρία Τση-Σέε άνέτρεφε τας δύο θυγατέρας της, διδάσκουσα εις αυτάς τας οικειακάς άρετάς, κατά τους αίστηρδους νόμους του Λι Κί. Ποτ ή Κία και ή Μά έν εκάθησαν επί της άσπής φιάλου πλησίον άνδρός, και έν ούτος ήτο ο περισπούδαςτος αυτών αδελφός, ο γενναίος και άνδρείος Κιέν, λοχαγός των Τίγγρων εις την αυτοκρατορικήν φρουράν. Αι δύο αύται ώραίαι παρθένοι διέτριβον εις την έξοχην των επί δέκα σελήνας του έτους, δηλαδή καθ' όλον το έτος. Έκει, έκαστ έργον τον κήπον των, και εκπούδαζον το βιβλίον του σοφού Κια-Γιν-Σέε, του περικλεούς εκείνου ήθεοποιού, πατρός του αξιώματος τούτου· ύσφ πλέον μία τέλει όμνία εις δόξαν, τώσω διηγοιέρην Λίτρας θα έρη. Κατά παραγγελίαν της Τση-Σέε εξογραφήσαν εις τους τοίχους των θαλάμων των γυναικών πάντες οι άφορισμοί του Λι-Κί, και ή Κία και Μά τους έγνώρίζον εκ μνήμης και τους έπανε άρδανον εις την μητέρα των, μεγαλαυχούσαν επί τής σοφίας των θυγατέρων της. Απλούστατα και κρητυκτικώ-

τατα είναι τα άποφθέγματα ταύτα, και εξεικονίζουσιν έντελής την Κίαν, την άπέραντον εκείνην λίμνην, όπου ή σοφία σήπεται έντός του όπιου. Ίδου τινες εξ αυτών·

Η αιδώς είναι ή άνδρεία των γυναικών.

Η γυνή ή άγοράζουσα την όψιν του προσώπου της θέλει να την μεταπωλήση.

Η γυνή ή υγαλμούσα την πενθεράν της λατρεύει τον σύζυγόν της.

Όστις άποκοιμάται κακολογών έκπιπεί σκοφαντοβόμενος.

Ο βύβλος κρύπτει μέν τον άδάμαντα, έν μιλνρει θμός αυτόν.

Το καλύτερον φυλαττόμενον μουσικόν είναι έκείνο το όποιον έν άκρίται.

Η μάλλον εύτυχής μήτηρ θυγατέρων είναι ή μη έχουσα πυρά νέους.

Αι γυναίκες αι έχουσαι πλειοτέραν περιέργειαν τούσου τους όφθαλμούς διά να τας ίδωσι.

Τρία τινά έκητόμεν παρά των γυναικών·

Να έχωσιν άρετήν εις την καρδίαν,

Σαμνότητα εις το μέτωπον,

Γλυκύτητα εις τα χείλη,

Χύρας έργατικας.

Ο γυναικίος κώδικς του Λι-Κί γίμει τοιούτων στοχασμών· όθεν ή άρετή της Κίνας περιφέρεται εις τας όδοϋς όμοϋ με τα έκείνα βρέφη. Είναι δε άλλως ότι ο ποινικός νόμος, διά να ένισχύση τά αξιώματα ταύτα, περιέχει δύο άρθρα λέγοντα τά εξής· « ή τέα ήτις παύει από του να είναι έντρέτος πρό του γάμου παλείται άντι δέκα ούγγων χρυσού. » Καί « Οι γυναίκες αι μη άναγγέλλουσι εις τον ΤΑΟΥ (άπυρόμωρ περιφθόρον) την άιμίαν της οικηγενείας του, τιμαρδνται με έκαστην ραβδίον και με πρώτισμον έντέα ταί. »

Υπάργει τις άρετή εις Κίαν, άρετή έμφωλεύουσα εις όλας τας καρδίας, ή φιλανθρωπία ή έτι. Ουαί εις τον κωφεύοντα εις τους άγιους νόμους του έτι! Έπισκιάτατος είναι και εις τον ούρανόν και εις την γήν.

Το έτι έχει ναδον προνομίον την καρδίαν των γυναικών της Κίνας. έν θα θυμιάστω έρα διά την λύπην την όποιαν ήσανόθησαν αι γυναίκες και αι θυγατέρες του μανδαρίνου ότε ένδον τον νέον Μελφόρδ φερόμενον από τους ύπηρέτας εις τον λόφον της ένταρξισεως. Αίνο αισθήματα, αισθήματα άντίθετα, ει και έπίτης άπιστίωστα, διαγέβησαν την ώρον εκείνην εις την ψυχην των τριών Κινέζων ή αί Κια-Γιν-Σέε, του περικλεούς εκείνου ήθεοποιού, πατρός του αξιώματος τούτου· ύσφ πλέον μία τέλει όμνία εις δόξαν, τώσω διηγοιέρην Λίτρας θα έρη. Κατά παραγγελίαν της Τση-Σέε έκταταίφωσαν εις τους τοίχους των θαλάμων των γυναικών πάντες οι άφορισμοί του Λι-Κί, και ή Κία και Μά τους έγνώρίζον εκ μνήμης και τους έπανε άρδανον εις την μητέρα των, μεγαλαυχούσαν επί τής σοφίας των θυγατέρων της. Απλούστατα και κρητυκτικώ-

πάντα ἦσαν ἤσυχα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Οὐάμ· ἡ σελήνη αὐτὴ ἐκοιμήθη ὅπως νέφος ἐπὶ τοῦ ὄρους Χοκάν δὲν ἤκουστο κανεὶς κρότος εἰς τοὺς κήπους, πλὴν τῆς ελαφροῦς παρατριβῆς τῶν φύλλων τοῦ ἰακίγγου, ἄνθους ἀρωματικῶ ἀνεγούμενον τὴν νόκτου, εἰς δὲ τὴν παιδάδα, τὸ μονότονον καλὰθρημ τῆς Σου-οἰάν, τοῦ ταλαιπώρου ταύτου ὑπάρχοντος. Ὁρνοῦντες εἰς τὰ ἀκότη, ἐπιπλὴν δὲν μέλλει νὰ εἶδῃ πλέον τὸν ἦ ἰον.

(Ἐπιτεταὶ οὐνίγριον.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΦΥΛΩΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἴδε Ν. Παρθένος φυλλίδων ΡΒ'.

—o—

Ἄλλ' ὅπως ἐντελῶς παραδειχόμεν τὴν ἐπὶ τῆς διακρίσεως τῶν φυλῶν ἐπιρροὴν τῶν κλιμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει πρώτῃ νὰ μᾶς ἀποδείξη ὅτι ὅπου τὸ κλίμα εἶναι το αὐτὸ, ὅπου ὅμοια εἶσι τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἦθη, ἐκεῖ εἶναι ὅμοια καὶ ἡ ποικιλία τῶν κατοίκων κανονικῆ. Ἄν ἦρκει ἡ ἀγρία κατάστασις πρὸς μεταβολὴν τοῦ χρώματος τῶν ἀνθρώπων, ὡς μεταβάλλει τὸ χρῶμα τῶν ἰππων, τότε λευκότεροι θὰ ἦσαν οἱ ἄνθρωποι, ὅση αἱ πολιτικαὶ αὐτῶν διατάξεις εἴσιν ἐντελέστεραι. Ἄλλ' οἱ κίτρινοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τὸ αὐτὸ πολιτισμὸν εἶδος ὡς οἱ λευκοί, δὲν ἀναπτύσσονται ὅμοια αὐτῶν κατὰ τοῦτο, καὶ ἐποτέρονται μάλιστα αὐτῶν εἰς τὸ στάδιον τῆς προόδου· προσέτι δὲ καὶ πολλοὶ φυλαὶ μέλανες ἀφίχθησαν εἰς βαθεῖαν πολιτισμὸν ὡς εὐκαταφρόνητοι, ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχει φυλὴ καλουμένη Ἰουμακας, φυλὴ προλαπτική, ἀμαθὴς καὶ βαναυγὸς ὡς εἰ τις καὶ ἄλλη τῶν ἀγρίων φυλῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ χρῶμα σχεδὸν λευκῆ. Προσέτι δὲ, ὅπως λογικῶς θεωρήσωμεν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος ὡς ἐπιφέρουσαν τὰς τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν διαφορὰς, πρέπει νὰ ἔχομεν παραδείγματα μεταβολῶν ἐξ αὐτῆς ἐπιγενομένων εἰς φυλάς ἢ εἰς ἄτομα ἐν ᾧ ἐκ τοῦ ἐναντίου οὐδὲν μᾶλλον ἀμετακίνητον ἐπὶ γῆς, ἢ ἢ ἐκάστον ἔθνος φυσιογνωμία, καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν πάντων τῶν ἱστορικῶν πάντων τῶν ἀγαλλμάτων καὶ ἀναγλυφῶν, πᾶσιν τῶν εἰκότων, οἱ διαφοροὶ ἄνθρωποι τύποι ὑπέβησαν ἀνεκάνην, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος οἱ λαοὶ ἐπέκταντο τοὺς καὶ σήμερον εἶτι διακρίνοντες αὐτοὺς χαρακτηρήμα. Ὁ Γάλλος λέγει τοὺς Γερμανοὺς πυρρῶς, καὶ ὅτι τοιοῦτος εἶτι εἰσὶ γεγινώσκει ὅστις μόνον περιέλαβε τὴν Γερμανίαν. Οἱ Ἕλληνας ἐλληρονόμησαν τὸ προπατορικὸν κάλλος, καὶ κατὰ τὰ διάφορα τῆς Ἑλλάδος μέγρη διακρίνονται μέχρι τοῦδε

τὰ διάφορα ὑπὸ τῶν ποιητῶν διακριθέντα εἶδη τῆς καλλονῆς. Οὕτως αἱ Σπαρτιάτιδες εἰσὶν εἰσέτι, ὡς καὶ ὁ Πουκεύλιος παρετήρησε, ἔσονται ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν, καὶ λυγροὶ τὸ σῶμα αἱ τὸν Γαλιγέτον οἰκοῦσαι ἔχουσι τῆς Παλλάδος τὸ εὐγενὲς ἀνάστημα, ὡς εἰς προσέτι αἱ Μεσσηνιαὶ μελανότριχες καὶ βοσπίδες διακρίνονται δὲ εὐκόλιος ἐκ τῆς φυσιογνωμίας οἱ εἰ Ἀλβανῶν ἀπὸ τοῦς εἰ Ἕλληνας καταγομίνους. Ἀεἰποτε ὑπέβησαν ἄνθρωποι ἔχοντες τὸ δῆμα ὑπομίλαν, προέχουσαι τὴν κίτριον σκίασμα, καὶ ἐπιπλὴν τῆς κόμην. Διὰ πολλῶν αἰῶνων οὐδεὶς θεμελιώδης οὐδ' ἀρρακτὸς χαρακτὴρ μεταβάλλεται εἰς τὴν τῶν φυλῶν διαμόρφωσιν, καὶ ὅταν αὐταὶ διὰ πολλῶν αἰῶνων μεταναστεύσων. Ἔς ἐπὶ παραδείγματι οἱ εἰ τῶν σῶμα τῶν ἀγρίων Φαραῶν τῆς Αἰγύπτου κτὶ διακρίτων ἐσὶν ἀρρακτοὶ Ἰουδαῖοι, εἰσὶν ἀνεκτίσταται τῶν σῶμα τῶν Ἰουδαίων εἰκότως. Ἔς οἱ Ἰθακῆαι διαφορῆς ἡλατολόγησαν μᾶλλον ὅτι ἠξήθησαν, ὅπερ ἀπὸ εἰκότως οἱ δὲν προέχονται ἐκ τῶν κίτρινοι, διότι οἱ ἢ αἰτίαι αὐτῆς ἢ ἀληθῆς, θὰ ἐξαρτῶνται ἀπομαρτυροῦνται, καὶ ἢ ἐξέχεται βαυτείας πάντοτε τὰς μετακί τῶν φυλῶν διακρίσεις. Ἄδιαφοροὶ ποῖαι αἱ εἰς τὰ ἦθη σφαιραῖοι ἡλατολόγηται, ἢ ὑπὸ ὁμοίως περιστάσεως καὶ ἐπιρροῆς διατηροῦνται ἀναλλοιώτως τοὺς ἀρρακτοὺς χαρακτῆρας. Μία μάλιστα τῶν ἰδιοτήτων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι νὰ παθαίναται ὁμοίως ἐκ τῶν ἐπιρροῶν περιστάσεων, καὶ νὰ μὴν ἢ αὐτῶν πάντοτε ἐν μέσῳ τῶν διαφορῶν τῶν περιουσιάζοντων αὐτῶν ἀσχηματισμῶν. Ἄντι νὰ ὑπαίχη εἰς τὰ κλίματα καὶ νὰ σφαιραῖοι ἡλατολόγηται μετ' αὐτῶν, ὁ ἄνθρωπος φέρεται μάλιστα αὐτῶν ὑποτάσσων ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ, μεταμορφῶν τὴν δοξίαν αὐτοῦ γῆν, ἐπιπλὴν εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρώπου καὶ τῆς ἡλίου τοῦ, καὶ φέρον ὅστις εἶσιν τὸν αἰῶνα τοῦ μετ' αὐτοῦ. Τῆς τῆς αὐτῆς ἐπιρροῆς τῶν τῶν ἐν μέσῳ τῶν παιδαγωγικῶν περιστάσεων ἔχοντες πόνοπληθῆστα παραδείγματα. Κατὰ τὸν Κ. Φερνάντεζ ζῆσιν ἐν Ἀφρικῇ ὑπὸ τὸν ἦθη παραλλήλων καὶ ὑπὸ ψυχρότατον ὁμοίως ἄνθρωποι μέλανες ὡς οἱ Ἀλβανοί, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀργολικῆς πελάγους, εἰς Ἀγρον ὁμοίως, κατὰ τὸν μῶρον τοῦ κόπου τῆς Γουινίας, οἱ Πορτογάλου ἐγκαταστάσαντες πρὸ τριῶν ἀκατοκτατηρίων, δὲν ἔχοντες μελαφρότεροι τῶν λοιπῶν ἀμερικανικῶν κατοίκων τῆς Πορτογαλλίας. Οἱ Λάπωνες καὶ οἱ Γροιλανδοί, ὑπὸ κατεβυγμένον γενεῶν ἀρρίων, ἔχουσι ὅμοια τὸ δῆμα μελανώτερον τῶν Μαλαίων, τῶν ζῶντων εἰς τὰ θερμότερα τῆς γῆς κλίματα. Ἄν τὸ κλίμα εἶχε τὴν ἀποδιδουμένην αὐτῷ ἐπιρροήν, οἱ Ἀλβανοὶ μεταβάλλοντες εἰς Εὐρώπην θὰ ἐλαττωθῶν κατ' ἐλάχιστον, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἀποκότοις αὐτῶν θὰ ἐκρίνατο τῆς πρὸς ἐξομῶσιν μετὰ τῶν Εὐρωπαίων. Ἡ ἀντιπαρήρησις ὅτι οἱ κατοικοὶ τῶν ἀγρίων ἔχουσι τὸ χρῶμα μελανώτερον ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πολιτείας, εἶτι εἰς τὸν ἦλον εἶτι εἰς τὸν τῶν τοῦ βίου τοῦτο ἀποδοθῆ, οὐδὲν κυρίως ἀποδεικνύει, διότι τὰ παιδιά αὐτῶν γεννῶνται ἐπίσης λευκὰ ὡς τῶν μελλόντων ἐσκιατραφεμένων ἄστων. Ἄλλως τε δὲν πρέπει

ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἢ χροιά τοῦ Αἰθίοπος καὶ ἢ τοῦ ἡλιοκαοῦς χωρικοῦ. Παρ' ἄσπει τοὺς ἀνθρώπους ὑπάρχει κατὰ τὸ δῆμα οὐσία τις, ἥτις εἶναι ἄχρους παρ' Εὐρωπαίους, μέλαινα παρ' Αἰθίοψ, χαλκόχρους παρ' Ἀμερικανοῖς, κτλ. Παρὰ δὲ τοὺς χωρικοὺς ἢ μελανότεις τοῦ ἡλιοκαοῦς αὐτῶν δέρματος δὲν προέχεται ἐκ χρωματισμοῦ τῆς οὐσίας ταύτης, ἀλλ' ἐκ μερικῆς ἀποσυνθέσεως τῆς ἐπιδερμίδος, προέχουμένης ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἡλίου, ὡς ὁ γάρτες εἰς τὸ πᾶν ἐκτιθέμενος μελανοῦται πρὶν ἢ κατῆ. Ἀποδεικνύεται δὲ ἢ ἀληθῆτα τῆς ἐξηγήσεως ταύτης διὰ τῆς εὐκόλιος μετ' ἦς τὸ χρῶμα τῶν χωρικῶν λευκαίνεται πάλιν ἐπὶ τῶν ἀρρωστίων αὐτῶν. Πάντες οἱ ἄσπειοι διατηροῦσι τὸν φυσιογνωμικὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων τῆς μητροπόλεως, ὡς οἱ Ὀλλανδοί, οἵτινες πρὸ αἰῶνων εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀφρικὴν ἐγκαταστάσαντες, δὲν ἔβηνον, οὐδὲ τείνουσι νὰ γίνωσιν Ὀστρεντότοι. Ἄν ἢ ὑπόθεσις ἢ ἐρευνῶμεν ἡλῆθησε, διατὶ ἢ Ἀμερικῇ, ἢ τσαούτην ἔκτασιν καὶ τσαούτην κλιμάτων ποικιλίαν ἔχουσα, παράγει μόνον φυλάς ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ ἦττον ἐρυθρῶν, διατὶ κατὰ τὰ ὑπερβόρεια μέρη, ὅπου ἢ ἐπιρροὴ τοῦ ἡλίου εἶναι ἐλαχίστη, εὐρίσκονται λαοὶ ἐπίσης μέλανες, ὡς οἱ γεννημένοι ὑπὸ τῶν Ἰσημερινῶν. Οὕτω λοιπὸν δὲν δύναμεθα νὰ διίσχυρισθῶμεν ὅτι τὰ κλίματα, ἢ φύσις τῶν κοινωνικῶν ὁργανισμῶν, αἱ παντοῖαι ἐξωτερικαὶ περιστάσεις, ἐπιεργαζοῦσιν ὁριστικῶς καὶ ἀποδεδειγμένως ἐπὶ τῶν φυσικῶν χαρακτῆρων τῶν ἀνθρώπων. Φυσιολογοὶ τινὲς, μὴ δυνάμενοι ν' ἀρνηθῶσι τοῦτο, ἀλλὰ γὰρ ἐξήτησαν τὰς αἰτίας τῶν ἀνθρωπίνων διαφορῶν, καὶ δι' εἰς τὴν τύχην. Ἐπειτα, κατ' αὐτοὺς, τυχαίως παραχθέντα, ἐπολλυκαπλάσισησαν καὶ διηωνίσθησαν διὰ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς προστασίας αὐτῶν κληρονομήσει ἔχον νὰ παραθέσωσι παραδείγματα ὅτι τὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκ τῶν ζῶων ληροθῆναι. Οὕτω διεγείθη ὁ Πριχάρδος ὅτι κατὰ τὰ 1771, εἰς ἀγροικίαν τινὰ ἐν Σαβ-ρέϊτ, ἀρρῶς ἐγέννησε πρόβατον ἔχον κατὰ τύχην βραχυτέρα τὰ σκέλη καὶ μακρότερον τὸ σῶμα ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ἀρρία τοῦ γένους τοῦ προσέτι δὲ, ἐπειδὴ οἱ ἐμπροσθιοὶ τοῦ ζώου πόδες ἦσαν ἄμφοι, τὰ ἀρρία τοῦτο δὲν ἐδύνατο νὰ ὑπερβῆ τοὺς φραγμοὺς. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς προτέρονμα, ὁ κτηνοτρόφος κατῶρθε νὰ μεταδώσῃ διὰ συζεύξεων τὴν παρακροπὴν ταύτην τῆς φύσεως, καὶ μετὰ τινὰ ἔτη παρήχη ἐξ αὐτῶν ὁλόκληρος ἰδιαιτέρα γενεὰ ἀρρίων, καὶ ὁ σχηματισμὸς οὗτος μεταδίδεται εἰς τὰ γενεῶματα, ὅσους ἔχουσι ἀπὸ τὸν ὁ πατῆρ καὶ ἢ μήτηρ. Ὁμοίως καταρβώθη γενεὰ χοίρων βραχυπόδων καὶ εὐκόλιος λιπανομένην, καὶ προσέτι κατὰ τοῦτο διακρινόμενων ἀπὸ τὸ συνήθες εἶδος, ὅτι οἱ δύο αὐτῶν ὄνυχες συννοῶνται καὶ ἀποτελοῦσιν ἓνα, ὡς τὸν τοῦ ἰππου. Μεταξὺ τῶν ζῶων εἰσὶ πολυάριθμα τὰ παραδείγματα τῶν οὕτω παραγομῶν καὶ διατηρουμένων μεταποιήσεων, καὶ τὰ οὕτω παραδοξῶς προκύπτοντα νέα εἶδη, ἔχουσι τῶ ὄντι σχεῖν τινὰ μετὰ τῶν διαφορῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν. Ἄλλὰ μεταξὺ ἀνθρώπων τοιαῦτα παραδείγματα δὲν ἀπαγοῦνται σχε-

δὲν παντάπασι. Ἴδου τὸ μόνον, ὡς νομίζω, ἀναφερόμενον, ἀλλὰ τοῦτο, ὡς κατωτέρω δειχθήσεται, οὐχὶ πολὺ κύρος ἔχον. Ἐν 1731, παρουσιάσθη εἰς τὴν Β. ἐταιρίαν τοῦ Λονδίνου παιδίον δεκάτεσσάρων ἐτῶν, γεννηθὲν εἰς Σουφῶλλον. Ὁλον τὸ δῆμα αὐτοῦ ἐκαλύπτετο ὑπὸ εἶδος ὄστρακώσεως, μελανοπῆς τὸ χρῶμα, ἐντελῶς προσπεφυκυίας εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ ὁμοιωσῆς κατὰ τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν σκληρότητα φλοῖον δένδρου ἢ χονδροειδῆ βύρσαν. Ἦν δὲ τὸ περιβάλλωμα τοῦτο, τὸ περιβάλλον ἄπαν τὸ σῶμα πλὴν μόνου τοῦ προσώπου, τῶν παλαμῶν καὶ τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν, ἐντελῶς ἀναίσθητον, εἶχε τριῶν τετάρτων δακτύλου παχύτητα, καὶ ἀποσπώμενον κατὰ πᾶν φθινόπωρον, ἀντικαθίστατο διὰ νέου ὁμοίου δέρματος. Ὁ παῖς οὗτος ἠξάνει εἰς ἄνδρα, χω ἢς νὰ δυνηθῆ ν' ἀπαλλαγῆ τοῦ παραδόξου τοῦτου ἐνδύματος· νυμφευθεὶς δὲ ἔτεκεν ἐξ παιδία, καὶ παρ' ἑκάστῳ αὐτῶν τὸ αὐτὸ περιβάλλωμα ἐφάνη ἀπὸ τῆς ἑατῆς ἐβδομάδος μετὰ τὴν γέννησιν τῶν. Ἄν, λέγει ὁ Πριχάρδος, καὶ αὐτὰ εἶχον ζῆσει καὶ νυμφευθῆ, ὁ ἄνθρωπος οὗτος θὰ ἐγένετο ὁ γενάρχης φυλῆς μᾶλλον διαφερούσης τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀπ' ὅτι, διαφερούσιν οἱ λευκοὶ τῶν Αἰθίοπων, καὶ οἱ ἄσπειοι τοῦ συστήματος τῶν διακρίσεων θὰ ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς ἰδιαιτέρον γένος. Τῶ ὄντι ἢ γνώμη αὐτῆ εἶναι σπουδαία, καὶ ἐν ἢ φυλὴ αὐτῆ ὑπῆρχε, θὰ ἠσχόλει πολὺ τοὺς ἐθνολόγους. Ἄλλὰ δὲν ὑπάρχει, καὶ περιεργον εἶναι ὅτι τὰ τυχαίως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις παραχθέντα τέρατα, ποτὲ δὲν παρέμειναν ὑπὲρ μίαν ἢ δύο γενεάς. Ἄδύνατον ἐπομένως νὰ συμπεράνωμεν ἀσφαλῶς περὶ τῶν ζῶων ὡς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, διότι ὅσα παρετηρήθησαν παρ' ἐκείνοις, δὲν ὑπάρχουσι παρ' αὐτοῖς. Καὶ ἢ ἀρρακτοῦς δὲ τῶν φυλῶν ἀπασῶν, εἶναι καὶ αὐτῆ ἰσχυρῶς λόγος. Ἄν αἱ φυσικαὶ τῶν ἀνθρώπων διαφοραὶ ἦσαν τυχαῖαι, καὶ ἢ ἐκάστη θὰ παραχθῆτο νέαι, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, δὲν συμβαίνει. Ἄν δὲ δὲν ἀπέτλεον φυσικῶς διακρίσεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τινὲς αὐτῶν θὰ ἐξέλειπον, ὅπερ ἐπίσης, δὲν συμβαίνει. Ὅπως ἔχη τινὰ πιθανότητα ἢ θεωρία αὐτῆ, πρέπει νὰ ὑπάρχουσι καὶ παραδείγματα τοιοῦτων μορφώσεων τῶν φυλῶν, ἐν ᾧ οὐδὲν τοιοῦτον ὑπάρχει. Ἐκ τῶν προτέρων εἶναι τῶ ὄντι ἀδύνατον νὰ εἰπῶμεν ὅτι τοιαῦτα τυχαῖαι ἀλλοιώσεις δὲν δύνανται νὰ παραχθῶσι καὶ νὰ διαωρισθῶσιν. Ἄλλ' οἱ προτείνοντες τὰ τοιαῦτα, αὐτοὶ πρέπει καὶ νὰ τ' ἀποδείξωσιν, ἢ καὶ νὰ τὰ καταστήσωσι πιθανὰ διὰ παραδειγμάτων. Ἐν τέλει περιεττόν νομίζω ν' ἀποδείξω πόσον παράδοξος εἶναι ὁ διίσχυρισμὸς ὅτι τὸ σχῆμα, ἢ κατασκευῆ, τὸ χρῶμα, ὡς καὶ αὐτῆ ἢ διάνοια μεγάλου μέρους τῶν κατοίκων τῆς γῆς, εἶναι ἀπλοῦν προϊόν τῆς τύχης. Καὶ ἄλλαι ἀκόμη προτείνουσαι αἰτίαι τῶν ἀνθρωπίνων διαφορῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπιστημονικαὶ αὐταί, ὥστε νὰ γίνωσιν ἀντικείμενον τῶν ἡμετέρων συζητήσεων. Ὁ προσβύτερος Δαφιδῶ ἐπέκρινεν ὅτι οἱ Αἰθίοπες γεννῶνται μέλανες καὶ οἱ Καρῆθοι ἐρυθροὶ δὲ ἢ εἶχον ἔξιν οἱ πρώτοι πατέρες αὐτῶν νὰ ὀφείλωνται μέλανες ἢ ἐρυθροί. Αἱ γυναῖκες τῶν Πληθῶ

τόμους τὴν φαντασίαν ἐκ τοῦ χρώματος τῶν ἀνδρῶν των, ἐγγόνων παιδία αἱ μὲν μέλαινα, αἱ δὲ εὐχρῶ. Τὴν παράδοξον ταύτην θεωρίαν παραδέχοντο καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης, λέγων ὅτι τὸ εὐχρῶν δεχεται τὰς ἐντυπώσεις καὶ τοὺς παντοίους στοχασμούς τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς. Ὁ Ἰπποκράτης διηγῆται ὅτι γυνὴ Αἰθίοπος, γεννήσασα παιδίον σπανίας ωραιότητος ἔδωκεν ὑπόνοιαν ἀπιστίας. Ἀλλὰ δεῖξασα τὴν ἐπὶ τῆς κλίτης αὐτῆς κρημνισμένην εἰκόνα, περιέχουσαν θαυμασίας καλλοῦντες πρόσωπα, ἀπηλλάγη τῆς αἰτίας. Ὁμοίον τι συνέβη ἐν Πρωσία κατ' ἀρχὰς τῆς ἐκατονταετηρίδος ταύτης. Εὐγενὴς κυρία ἔσκεν υἱὸν ὑπομέλαινα ἢ δὲ τῆς ἀποχρῶς Ἀκαδημῖα ἐγνωμοδότησεν ὅτι ἐπιβὴ ἡ κυρία εἶχε μεταξὺ τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἑνα Αἰθίοπα, ἢ εἴα αὐτοῦ ἐγένετο αἰτία τοῦ παραδόξου χρώματος τοῦ παιδίου. Ἡ ἐπιβὴ αὕτη τῆς φαντασίας ἐθεωρεῖται ἐπὶ πολὺ ὡς ἀποδεδειγμένη, καὶ ὡς πρὸς αὐτὰ προσέτι τὰ ζῶα. Ὁ Βανίνης ἐβροῖσι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὅτι δυνάμειν νὰ παραγάγῃται ἴππους κραιπνοὺς, πρῶτα ἐνδύσαντε; φάλαρα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ τοῦ Ἰακώβ τὰ ἀρνία ἐγεννήθητο ποικίλον ὄχρον, διότι ὅταν ἐπότιζε τὸ παῖδιον, ἔβλεπε ἐπιτηδεῖν; ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν κλάδους ἀφ' ὧν εἶχον ἀραιώσαι τὸ ἥμισυ τοῦ φλοιοῦ. Ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Γαβηλαὶ ὁμιλοῦσι περὶ ζῶου, ὃ καλοῦσι τὰ βραχίδον, καὶ ὃ τὸ χροῖμα συναλλοιοῦται μετὰ τοῦ χρώματος τῶν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ὑποπιπτόντων ἀντικειμένων. Ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῆμεν πάντα ταῦτα τὰ διηγήματα, καὶ τὴν ἱστορίαν περὶ τῆς γυναικὸς ἧτις ἐπὶ τοῦ σκετοῦ μεταβάλλετο εἰς μελανόχρονον, συμπτόματα εἰδικὰ δὲν δύναται νὰ παραγάγῃται γυνικὰ ἀποτελέσματα. Μεταβάνω ὑπομνήσας εἰς τὸν τελευταῖον, καὶ κατὰ τὸν Πριχάρδον, τὸν ἰσχυρότερον λόγον, τὴν εὐκολίαν μετ' ἧς αἱ διάφοροι τῶν ἀνθρώπων φυλαὶ συναναμιγρύνονται, παραγάγουσι γονίμους μιγάδας. Οὗτος εἶναι ἀναμιγρυνότητος ὁ θεμελιώδης ἰσχυρισμὸς τῶν παραδεχόμενων ἀρχικῶς μὴν μόνον φυλῆν.

Ἡ κλάσις τῶν μαστοφόρων, εἰς ἣν ὑπάγεται καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ κατάστασι τοῦ Κυβίερου, διαστέλλεται εἰς τρεῖς ὑποδιαίρεσεις, διακρινομένης διὰ διαφορῶν ὀργανικῶν καὶ φυσιολογικῶν. Ἰκαστὴ δὲ τῶν ὑποδιαίρεσεων ταύτων περιλαμβάνει τὰς εὐδιακρίτους, καὶ ἐχούσας ἀκριβῶς διαγρομμύνας τοὺς χαρακτήρας. Πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν διαφορῶν αὐτῶν, ἀρκεῖ νὰ συγκρίνωμεν τὰς χεῖρας τοῦ πειθῆκος πρὸς τοὺς ἐμπροσθίους πόδας τῶν σαρκωρογυμνῶν ἡρώων, τῶν ἵππων, ἢ νὰ παραβάλλωμεν τὴν σύστησιν τῶν ὀδόντων. Αἱ δὲ τὰς εἰς περιλαμβάνουσιν αἰσιογενείας, διακρινομένης διὰ τοῦ ἀπ' αὐτῶν ὀδόντων. Οὕτως αἱ ἀρκτοὶ εἰσὶ περιθνήμονες, οἱ δὲ κύνας δακτυλοσώματα; οἱ πῆλικες τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἔχοντι μόνον εἰκοσι μαστοφόρους ὀδόντας, ἐν ἧ' οἱ τοῦ νέου κόσμου ἔχουσιν εἰκοσιπέντα. Ομοίως εὐκόλως διακρίνονται καὶ τὰ γῆνη τῆς αὐτῆς αἰσιογενείας. Τὸ γένος τῶν Ὀράγων δὲν ἔχει σὴν αὐτὰ παραγινθίδας. Τὸ γένος τῶν κυνῶν ἔχει ἀρχαῖα συ-

ροὺς καὶ δυνάμεις νὰ σιάκωσι τὴν γῆν, συγγῆνως δὲ γλιώσσαν λαίαν, καὶ δύο ὀδόντας φυματώδεις, ὅπως τοῦ κυρία; σαρκωρογῶν ὀδόντος, ὅπερ ἐμφανεῖ ὅτι δύναται νὰ μιγνῆ καὶ τρια; φυτικὰς οὐσίας εἰς τὴν ζωικὴν τῶν τροφῶν, ἐν ἧ' τὸ πλησιέστατον αὐτοῦ γένος, τὸ τῆς γαλλῆς, ἔχει γινθίους τοὺς δυνάμεις, καὶ κινητοὺς ἢ δεδαμῖνοι; εἰς ἐλαστικὴν ἔκθεσιν, ὡς δύνανται νὰ τοὺς πιστεύη ἢ νὰ τοὺς συντάξῃ. Ὀδόντα δὲ φυματώδη ἔχει ἕνα καὶ μόνον ἐπὶ τῆς ἀνω σιαγόνης. Ἰστέ; ἐκαστος βιάπει ἐν τῶν παραγινθιδῶν τούτων ὅτι οἱ τῶν γενεῶν χαρακτήρες εἰσὶ πρὸς αἰετὶ καὶ εὐδιεργητοί, ἀφροδίτες ἔπιπτον τῶν ὀργανικῶν καὶ τὰς πρῶτας τοῦ ζῶου, προτιπρόντως καὶ τὴν διαίταν αὐτοῦ, καὶ τὸν τροφικὸν ἂν περιελάτῃ. Μεταξὺ ὁμοῦ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τοῦ αὐτοῦ γένους δὲν ὑπάρχουσιν ἐπίσης μεγάλα διαφορὰ, καὶ ὁ φυσικὸς χαρακτήρ πολλὴ ἀσθενέστερη φαίνεται. Ἐν τῇ φύσει τοῦ ἔλεφτος, φρενῆκα, κατὰ τὴν διακρίσειν τὰ δύο εἴδη, ὃ ἔλεφος τῶν Ἰνδιῶν, καὶ ὁ Ἀφρικανός. Τὰ ὅσα τούτου εἰσὶ μιζήματα τῶν ἰνδιῶν, τὸ μέγιστον αὐτοῦ κριτότερον, εἰ ὀδόντες τοῦ ἰσχυρότερου, καὶ οἱ ὀπίσθητοι πόδες τοῦ ἔλεφτος τρεῖς μόνους ἔχουσιν ἀντὶ τῶν ποσσῶν. Ἐλαῖ, ἐν ἧ' οἱ μαστοφόροι τοῦ Ἀφρικανοῦ ἔλεφτος ἔχουσιν εἰς κορυφῆς ταινίας στενὰς καὶ ἐπιπλοῦσιν, οἱ τοῦ Ἀφρικανοῦ ἀποδύονται εἰς κορυφῆς ἐξῆς. Ὁμοίως δὲ τὸ γένος τοῦ ἵππου περιλαμβάνει ἐξ εἰδῶν διάφορα, τὸν ἀναγρῶν, τὸν ὄνου, τὸν ἡμίονον, τὸν ἴππον, τὸν κούρην καὶ τὸν δαλ'οῖ, διακρίνοντα κυρίως μεταξὺ τῶν μῖσιν κατὰ τὸ χροῖμα τῶν τριῶν καὶ κατὰ τὴν φύσιν. Ἐστὶ μίσην εἶναι ἢ τῶν εἰδῶν ὁμοιότητος πρὸς τοὺς ποικίλους, καὶ αἱ ἀναμιγρυνόμενοι ἀμιγρῶν κατὰ τοῦτο μῖσιν διακρίνεται τῶν ἰνδιῶν φυλῶν, ὅτι οἱ μὲν συνήθως νὰ μὴ ταμιεύσιν ἐφροδί, καὶ νὰ συναλλάτῃ ἐν κοινῇ αἰσιοσῃ, οἱ δὲ σιάκωσιν αἰσιοσῃ, καὶ ἀποδύονται ἐν αὐτῇ; τῆν γυναικῶν τῶν φρενῆκα Ἀναμιγρυνότητος αἱ διαφορῶν αὐτῶν εἰσὶ πολὺ ἐλαττωτικαί; τῶν διαφορῶν τῶν ἐμπροσθίων τῶν Αἰθίοπων, τοὺς Μογγόλους τῶν Ἰνδιῶν. Ἀλλ' οὐδὲν τῶν παραδεχόμενων τούτων μῆς χαρακτηρῆσιν ἰσχυρῆς χαρακτήρα, ἐξηγούσασα ἐν πρώτῃς ὁμοίως ἢ δύο ζῶα ἀνήκοντα εἰς διάφορα εἴδη. Πολλοὶ φυσιοδίται ἠθέλησαν νὰ παραδεχθῶσιν ὡς τοιοῦτον χαρακτήρα τὴν γονιμότητα. Κατὰ Πιρρόνα, ὅσα ζῶα δὲν δύναται νὰ παραγάγῃται ὁμοῦ γονίμους μιγάδας, εἰσὶ διαφορῶν εἰδῶν, ἐνῶ τὰ διὰ τῆς συγγῆς τῶν παραγινθιδῶν γονικῶν ζῶα, εἰσὶ ὁμοειδή. Ὁ Κ. Φιλόφωρος συντάχθη εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην, καὶ τὴν ὑπεστήριξε μετ' ἐξοχῶν ἰκανότητος καὶ πειθῆμίας. Κατ' αὐτὸν διὰ τὰ εὐχρῶν ἄτομα τῶν ὁμοειδῶσιν πρὸς ἀλλήλα, ὡστε δὲν ὑπάρχει μετὰ τῶν αὐτῶν διαφορῶν ὀργανικῶν χαρακτήρων, καὶ μόνον ἢ γονιμότητος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις ἀξίαιας καὶ ἀκριβοῦς διακρίσεως τῶν εἰδῶν. Ἀλλ' οἱ ἀνθρώποι πάντων τῶν τόπων δύναται νὰ παραγάγῃται ὁμοῦ γονίμους ἀπογόνους, καὶ αἱ τῶν μελλόνων μακροχρόνιων φυλῶν ἔχουσι μάλιστα κλίσην

εἰς τὸ νὰ συζεύγνυνται. Ἄρα πάντες εἰσὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, καὶ καταγόνται ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῇ πως κατήχθησαν αἱ ἀνθρώπινοι αὐταὶ διαφοραί, ἀλλ' ἡ ἰκανότης αὕτη πρὸς παραγωγήν ἀποδείκνυσι τὸ ὁμοειδὲς αὐτῶν.

Καὶ ὁ Ὀλλάρδος θεωρεῖ τὸν λόγον τούτον ὡς ἀναμιγρυνότητος, καὶ τὸν ἀναπτύσσει ἐπιμελῶς κατ' αὐτὸν μάλιστα τοῦτο εἶναι τὸ μόνον τοῦ εἶδους κριτήριον, οἱ δὲ λοιποὶ χαρακτήρες εἰσὶν ἀδιάφοροι. Ἄλλ' εἶναι ἀλήθης τούτο; Εἰ αὐτὸς ὁ μόνος χαρακτήρ, καὶ ἀπαντάται εἰς ὅλα τὰ εἴδη; Προτιπρόντως δὲ δὲν ἔχει τὸ ἐλάττωμα ὅτι δυσκόλως προσδιορίζεται, καὶ πολλάκις οὐδὲ δύναται πανταπᾶσι νὰ προσδιορισθῇ; Καὶ πρῶτον μὲν δι' ἀπλῆς καὶ ἐπιπολείου μάλιστα παρατηρήσεως δυνάμειν νὰ εὐρωμεν ζῶα συζευγνύμενα, ἂν καὶ ὑφ' ὅλων τῶν φυσιοδιδῶν θεωρῶντας ὡς ἀνήκοντα εἰς διάφορα εἴδη. Δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου, διότι τὸ προῖον αὐτῶν εἶναι ὁ φαίνοσ ἡμίονος, ἀλλ' ἡ οἰκοτροφος ὄνους καὶ ὁ φασιανός, ὁ αἰγᾶρος; καὶ ἡ ἀμνάς, ἢ Ἀλκᾶκα καὶ ἡ προβάτοκαμήλος, τὸ κανάριον, τὸ μέλιτρον καὶ ἡ καρδερῖνα, παραγάγουσι μιγάδας ἄλλοτε μὲν ἀγόνους ἄλλοτε δὲ γονίμους. Οὐδ' εἶναι δὲ ἀποδεδειγμένον ὅτι πᾶσι αἱ γνωσταὶ φυλαὶ τῶν κυνῶν εἰσὶ μεταπλάσεις ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου. Κατὰ Βεράρδον φαίνεται ὅτι ὅλοι οἱ ἔσος ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ ὁμοσπονδίᾳ, οἱ πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ, εἰσὶ νέα φυλῆ, προσελθούσα ἐκ συζευξέως τοῦ ἀμερικανοῦ βονάσου καὶ τοῦ ἑυρωπαϊοῦ βεός. Ἀλλ' εἶναι καὶ ἀναμιγρυνότητος ἀποδεδειγμένον ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι δύναται νὰ παραγάγῃται μιγάδας, ἐστὶ γονίμους; Τὸ πείραμα εἶναι ἀκατόρθωτον, καὶ ἐν τῇ φύσει σπανιότατα ἀπαντάται; Συνήθως οἱ μιγάδες μίγνυνται μετὰ τῶν λαῶν ἐξ ἀνεγεννηθήσαν, σπανιότατα δὲ μετ' ἀλλήλων. Τέλος ὁ χαρακτήρ οὗτος, οὐκ ἔστιν ἀποδεδειγμένον ὡς μόνον βάσιν τῆς τῶν εἰδῶν διακρίσεως ἔχει τὸ ἐλάττωμα ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξησχυθῇ. Τὶς ἐγγυᾶται φρεν' εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἀφρικανὸς ἔλεφας δὲν δύναται νὰ συζευχθῇ μετὰ τοῦ Ἀφρικανοῦ; Δύναται ἐπομένως διαίρεσις τῶν σπουδαῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ νὰ στηρίζηται ἐπὶ πειράματος τοσοῦτον δυσχεροῦς καὶ ἀκροσφραλοῦς; Ὁ χαρακτήρ ἔστι οὗτος, ὃ ἡ σπουδαιότης εἶναι ἄλλως ἀναμιγρυνότητος καὶ ἀναγκαῖα ἰδιότης τοῦ εἶδους. Ἀπαντάται μὲν συνήθως; ἀλλ' ἂν αὐτὸς ἐλλείπῃ, ὑπάρχει δὲ ἄλλοι διακρίσεις λόγοι, δὲν πρέπει δι' αὐτὸν μόνον νὰ μεταβάλληται ἢ διαίρεσις. Ἄν ἀνακαλύπτῃται αἰφνιδῶς ὅτι ὁ οὐλύθριξ κύνων δὲν τεκνοποιεῖ μετὰ τοῦ λακωνικοῦ, δὲν εἶναι διὰ τοῦτο ἐπιπλοῦσιν, ὡς λέγεται πηγνύνται καλύθριξ καὶ ἐν αὐτοῖς μετ' Αἰθιοπιδῶν συζῶνται, ἀτέκνημα προῖον τῆς ὀργηνηφύτου ὀρέξεως ἢ ἀποδίδει αὐτοῖς ὁ Βύφων, δὲν ἔπρεπεν ἐκ τούτου νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ Αἰθίορες δὲν εἶναι ἄνθρωποι.

Τὶς λοιπὸν εἶναι ὁ τοιοῦτου εἶδους χαρακτήρ, καὶ

ὑπάρχει ἀκριβῶς αὐτοῦ ὁμοίος; ἢ μᾶλλον ὑπάρχον; εἰν ἀναγκαῖως εἶδη, ὡς τὸ πνεῦμα ἡμῶν ὑποτίθει; Τὸ ὅτι ἀκριβοῦσ φαίνεται τούτο ὅταν βλέπωμεν ὅτι αἱ λοιπαὶ τῆς ζωολογικῆς διακρίσεις, αἱ ὑπὲρ τῆς μεθόδου εἰσαχθεῖσαι καὶ πρὸς καταρτιστῶν τάξεως ὡς ἐπιστήμη οὕτως ἐκτεταμένη, οὐδεμίαν παρέχουσι δυσκολίαν, τόσον ὀλίγον ἀναμιγρυνόμενοι φαίνονται, ἐν ἧ' οὐτε περὶ τῆς σημασίας αὐτῆς τῆς λέξεως εἶδος συμφωνοῦσιν οἱ ἐπιστήμονες, οὔτε ἀληθῆς καὶ ἀμειψόλοισί τινα χαρακτηρησῶν δύναται νὰ εὐρωσῃ, δι' ὃ νὰ διακρίνωσι τὰς διαφορὰς τάξεως εἰς ἃς δίδεται τὸ ὄνομα τούτο. Εἶναι ἀναμιγρυνότητος ὅτι πάντες παραδέχονται εἶδη, καὶ προσδιορίζουσιν ὀρίθμῶν αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐμφαίνουσιν τὸν πρῶτον βαθμῶν διακρίσεως γενικότητος εἰς ἃς ἡ διάνοια ἀνυφοῖ τὸ ἄτομον, τὸ πρῶτον φυσικὸν ἄφροῖσμα ὄντων οὐδεμῶς ἀναμείσῃ νὰ συνταυτισθῇ μετ' ἄλλου ἀναλόγου ἀφροῖματος; ἀλλ' ὁμοῦ τίς ὁ φυσικὸς χαρακτήρ; καὶ ἂν πρέπει νὰ συσσωματώνται εἰς εἶδος διάφορα ἄτομα οὐδεὶς ἀκριβῶς προσδιώρηται. Ὁ Κυβίερὸς εἶπεν ὅτι πάντα τὰ ἄτομα τὰ τὰ καταγόμενα ἐξ ἐνὸς ζεύγους ἢ ἐκ ζευγῶν ὁμοίων, εἰσὶν ἄτομα ὁμοειδή. Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἀληθῆς; τούτο, καὶ ἡμᾶς δηλοῖ ἢ λέξις εἶδος, καὶ οὕτως ἐνοουμένον αὐτοῦ, ἀποβαίνει ἢ κατάστασις καθαρά καὶ ἀμετακίνητος. Προσέτι δ' αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ταύτης, τὸ προκειμένον ζήτημα ἀποβαίνει μάταιον καὶ οὐχὶ σπουδαῖον; διότι ἡ ἐξουσία ἂν ὑπάρχωσι διάφορα ἀνθρώπων εἶδη, αὐτὸ τούτο ὑποτίθεισιν, ὅτι θέλωμεν νὰ γνωρίσωμεν ἂν ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν διάφορα ζεύγη. Ἀλλ' ὁ ὀρισμὸς οὗτος, ὡς καὶ ἕτερος αὐτοῦ ὁμοῖος τοῦ Δὲ Κανδῶλλον, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κατάστασιν, διότι ὁ χαρακτήρ ἐφ' ὃ στηρίζεται κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ διαγνωσθῇ ἀπ' εὐθείας, καὶ ἐναπολείπεται πάντοτε νὰ ἐρεθῇ γενναῖος χαρακτήρ ἐπιδεικνύων ὅτι πάντα τὰ ζῶα τὰ κεκτημένα αὐτοῦ, ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων κατάγονται. Ὁ Πλουμινθῆκος ἔλεγεν ὅτι ὅλα τὰ ζῶα τὰ ἔχοντα κοινούς τοὺς σπουδαιότατους χαρακτήρας, εἰσὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ὅταν οἱ διάφοροι χαρακτήρες αὐτῶν δύναται ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸ κλίμα καὶ τὰς λοιπὰς ἐξωτερικὰς περιστάσεις. Οὐδ' ὁ ὀρισμὸς οὗτος εἶναι ἰκανὸς πρακτικὸς. Πλέπομεν λοιπὸν ὅτι οἱ περὶ τοῦ εἶδους προταθέντες ὀρισμοὶ εἰσὶν οὐχὶ ἱκανῶς γεντικοί, καὶ ἀποκλείουσιν ὡς ὁ τοῦ Βυφῶνος καὶ ὁ τοῦ Φλουρενσιοῦ, τινὰ τῶν εἰδῶν. Ἄλλοτε δὲν ἀμιγρύνουσιν εἰς τὸ ὀριζόμενον ἀντικείμενον, ἀλλ' εἰσὶ τοσοῦτον ἀδύνατοι, ὡστε δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις ἐπιστημονικῆς κατατάξεως. Συμφωνίας πρὸς τὰ πρῶτα μέρη, ὁ ὀρισμὸς τοῦ εἶδους πρέπει ν' ἀποκλείῃ τὴν ἀόριστον τῶν τόπων μεταβολὴν, διότι προφανῆς εἶναι ὅτι ὑπάρχουσιν τόποι, μόνοντες πάντοτε οἱ αὐτοί, ὑπὸ ὁποίας δὴποτε ἐξωτερικὰς περιστάσεις. Ἀλλ' ἀπ' ἑτέρου δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ καὶ ὡς ἀπολύτως ἀμετάβολος ὁ τύπος τοῦ εἶδους, διότι πολλὰκις δύο εἶδη συζεύγνυνται. Αἱ δύο διαφοραὶ αὐταὶ τάξεις τῶν ἰδῶν δυσκόλως συνάπτονται εἰς ἕνα γένος.

βραχύν, και ακριβή και ευκρινή όρισμόν. Γενικώς δὲ μόνον δύναται νά όριθῆ, ότι είδος τι ζώων ή φυτῶν είναι τὸ σύνολον τῶν ατόμων όσα κληρονομήσαντα όμοιον όργανισμόν κατὰ τὰ κυριώτατα αὐτοῦ μέρη, δύναται ν' ανατρέξωσιν εις όντα παραγωγικά, όμοια πρὸς αλληλα, και ὡν αἱ περί τὸν όργανισμόν διαφοραί δύναται έπομένως νά εξηγηθῶσι διὰ μακρᾶς έπενεργείας αὐτῶν φυσικῶς τε και τεχνικῶς.

Ο όρισμός οὗτος ἀξιόλογος βεβαίως δὲν είναι, και έχει ὀλίγον τὰ ελαττώματα ἀ καταδείξωμεν εις τούς όρισμούς τοῦ Κυβείου και Β. συμπυκνωθῶσι. Μέχρι τοῦδε όμως καλήτερον τούτου δὲν έχομεν. Ἄλλὰ είναι και ἀναπόφευκτον νά όρισθῶσιν αἱ διαφοραὶ διαίρεσεις τῆς ζωολογίας; Μέχρι τοῦδε οὐδέμια καθωρίσθη νά όρισθῆ, οὔτε ή τῶν γενῶν, οὔτε ή τῶν τάξεων, οὔτε ή τῶν οικογενειῶν. Κορησιώτερος θά ήτον ὁ όρισμός τῶν ειδῶν, ἀλλά δυστυχῶς δὲν είναι και εύκολότερος. Ἄλλὰ και ἕτεροι χαρακτηριστες έπιβοηθοῦσι τὸν φυσιοδίφην, ὥστε διόθεντος ζώου, νά προσδιορίξῃ εις τί είδος ἀνήκει, και μεταξὺ τῶν χαρακτηριστῶν τούτων ἀληθές είναι ότι ή ἀριστοτέρα ἀγνία ή ή σταιρεία τῶν προϊόντων αὐτῶν είναι εις τῶν σπουδαιωτάτων, ἀλλ' οὐχι και ἀλάνθαστος. Προσέτι δὲ δὲν πρέπει νά μένωσιν ἀνερέυντα οὐδ' ή φύσις, οὐδὲ τὸ σχῆμα τῶν προϊόντων τούτων. Οὕτω παρετηρήθη ότι ζῶα γεννηθέντα ἐκ συζεύξεως γονίων έτεροειδῶν, όμοιάζουσι σχεδόν ἐξ ίσου και τὸν πατέρα και τὴν μητέρα, ὡς ή ἡμίσιος μετέχει τῆς μορφῆς και τοῦ ἵππου και τοῦ ὄνου. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει και ὡς πρὸς τὸ προϊόν τῶν βοιάτου και τοῦ βοός, και ὡς πρὸς τὸ τεχθὲν ἐκ λευκοῦ και μέλανος. Ἄν δ' ἐξ ἐναντίας αἱ γονεῖς τοῦ γεννηθέντος εἶναι όμοειδεῖς, αὐτὸ όμοιάζει μᾶλλον ἐκότερον ἐξ αὐτῶν. οἱ διαχυρίζομενοι ὑπὲρ τῆς ενότητος τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, έπρότεινον ἐπὶ πολὺ τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. Κολάδιου, φαρμακοπόλου ἐν Πιένη, ὅστις συζεύξας λευκοῦς και τεφροχρούς μῆς, εὔρεν ότι τὰ προϊόντα αὐτῶν έγεννήσαν ὅτ᾽ αὐτὸ μὲν λευκά ὅτ᾽ δὲ τεφροχρούς, διότι οἱ μῆς οὗτοι εἶσιν ἀμφότεροι τοῦ αὐτοῦ είδους. Τὸ αὐτὸ φαινόμενον παριστά, ἂν και εις βαλμὸν ἐλάσσιν, ή πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξία λαῶν γειτόνων. Οὕτω τὸ τέκνον Ἀγγλου και Γαλλίδος, έχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τύπον ἀγγλικὸν ή τύπον γαλλικόν, σπανίως δὲ μετέχει τοῦ τύπου ἀμφοτέρων τῶν γονέων αὐτοῦ συγχρόνως. Η ἀρχή αὕτη είναι οὐχι σταθερῶς και πάντοτε, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀληθής, προέρχεται δὲ, κατὰ τινος, ἐκ τοῦ ότι ή διαφορὰ τῆς μορφῆς τῶν δύο γονέων είναι ἐλαχίστη, και διὰ τούτο ἐν τῷ προϊόντι αὐτῶν παρατηροῦμεν μᾶλλον τούς καταφανετέρους χαρακτηριστῆρας τοῦ πατρὸς ή τῆς μητρός. ἂν δὲ προσέιχόμεν περισσότερο, φρανοῦσιν ότι ἠθέλωμεν ἀνακαλύψει ἐν αὐτῷ και τοῦ ἑτέρου γονέως τούς χαρακτηριστῆρας, ήττον πρόφαντες ἀναμφισβότως, διακρινόμενους όμως και τούτους. Ἄλλὰ και ἂν τούτο ήτον ἀληθές, και ἂν τὰ παρατηρήθεν φαινόμενον ήτο φαινόμενον μόνον ἰσορροπίας, οὐχ ήττον όμως ὕφισταται, και ἐπικυροῖ

ὅ,τι θέλωμεν ἀποδείξωμεν, ότι δηλαδή ή μεταξὺ τοῦ λευκοῦ και τοῦ μέλανος ἀνθρώπου διαφορὰ, ή μεταξὺ τοῦ κίτρινου και τοῦ χαλκόχρους, εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν διαφορὰν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ δύο ειδῶν ζώων, εἰον τοῦ ἵππου και τοῦ ὄνου.

Ἄλλὰ παρὰ τοῖς ζώοις και τοῖς φυτοῖς τὰ είδη παράγονται και διακονίζονται, οὐδῶως συγγέμονα ή μιγνύμενα. Η φύσις θέλει ν' ἀξιώνονται και νά πληθύνονται πάντα τὰ πλάσματα, εξακολουθῶντα τὸ ἴδιον έαυτῶν και οὐχι ἀλλότριον είδος. Ἄν τὰ είδη εἰδύνατο ν' ἀνακρίνονται, οὐδ' ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν βαθεῖα διαστολή, ή τάξις και ή ποικιλία συγχρόνως δὲν εἰδύνατο νά διατηρῶνται εις τὴν ζωικὴν και εις τὴν φυτικὴν πλάτην, και ὁ κόσμος θά ἀπείστανεν εις συγκεχυμένην ἀκοσμίαν. Πῶς νά ὑποθέσῃν ότι ἐκτός τῶν ὀλιγαριθμῶν εξαίρεσιν ὡς ἀνερέυνται, τὸ ἀνθρώπινον γένος δύναται νά παρουσιάσῃ τὸ αὐτὸ φαινόμενον, και ότι πάντα τὰ ἀνθρώπινα είδη δύναται ν' ἀνακρίνονται ἀδιακρίτως, ἀδυνατήτων ν' ἀνερευθῶσι τῶν ἀρχικῶν τύπων, και νά προσδιορισθῶσι τῶν χαρακτηριστῶν ἐκάστου είδους; Διατι ή φύσις θά ήρκετο εις τούς ἀνθρώπους, ότι ἐχορήγησεν εις τὰ ζῶα και τὰ φυτά; Η έντασις αὕτη θά ήτον σπουδαία, ἂν ή θεωρία δὲν ήτον πλησίον τοῦ κακοῦ, ἂν ή φύσις δὲν είχε μεταχειρισθῆ ὡς πρὸς τούς ἀνθρώπους μέθοδον τὸ αὐτὸ ἐπιέρουσαν ἀποτέλεσμα τῆς ἀναμίξις τῶν ειδῶν ἀγνίας, ἀλλὰ διακρίρουσαν ὡς πρὸς τούς τρόπους. Ἄντι μιγνύμενοι οἱ ἄνθρωποι νά παραχωρῶσιν ὑπερβατικῶς τύπους, βλέπομεν ἐξ ἀναγκῆς ότι τὰ σχήματα τῶν μιγνύων κεικίλλονται ἐν αὐτιστάτοις όρισμοῖς. Αἱ χαρακτηριστικαὶ διαφοραὶ τῶν ἀνθρώπων εἶσι τόσον ἔμμονοι, ὥστε οὐ μόνον εις τὴν τὸν κλίματος ἐπιήρσην, ἀλλὰ και εις ἐπαναληθμύων ἐπιρροζίαν ἀντίχουσιν. Οὕτω δύο φυλαὶ ή δύο είδη διαφορα συναναμιγνύονται, τὰ προϊόντα αὐτῶν μετέχουσιν ἀμφοτέρων τῶν γονέων, και φαίνεται ὡς ἂν ή ἐπιμιξία αὕτη έμμελλε ν' ἀποσβῆσῃ τούς ἀρχικούς τύπους. Ἄλλ' ἂν οἱ μιγνύας ὅττοι συζευθῶσι μετ' ἀτόμου ἀνήγοντος εις τὸ είδος τῶν γονέων αὐτῶν, τὰ τέκνα τῶν θέλωσι τείνει εις τὸ νά ἐπαναλάβωσι τούς διακριτικούς χαρακτηριστῆρας τοῦ τύπου τοῦ γονέως τούτου, και μετὰ τινος γενεᾶς, ἂν ὅμοιαι συζεύξεις εξακολουθῶσιν, ὁ τύπος τοῦ ἑτέρου γονέως θέλει ἀπολεσθῆ μέχρις ἴχνους. Ἄν μεταξὺ πληθους λευκῶν εἰσέρουσαι τινος μέλανος, μετ' ὀλίγας γενεᾶς ὁ μέλιος τύπος ἀπορροῦσθαι και εις οὐδὲν ἀνευρίσκειται τῶν παιδίων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει και πρὸς τὰ έτεροειδῆ συζευγνύμενα ζῶα. πάντοτε τὰ προϊόντα αὐτῶν τείνουσιν εις τὸ νά ἐπαναλάβωσι τούς χαρακτηριστῆρας ἐνός τῶν συναναμιγνύων τύπων. Η έμμονή δ' αὕτη τῶν τύπων ἀποδεικνύει ότι αἱ ἀνθρώπινα διαφοραὶ δὲν είναι οὔτε τῆς τύχης οὔτε τῶν κλιματικῶν ἀποτελέσματα, και πιθανολογεῖ ἰσχυρῶς τὸ δόγμα τῆς ἀρχικῆς διακρίσεως τῶν ειδῶν, διὰ μόνου τούτου τοῦ φυσικοῦ νόμου δυνάμεθα νά ἐλπίσωμεν ν' ἀνευρίωμεν τούς τύπους τῶν ἀρχικῶν φυλῶν ἐν μίσῳ τῶν κατοικῶν ἐπιμιξίων όσας ή

κέρφοι αἱ ἐπιδρομαί, αἱ κατακτήσεις, αἱ ἀποικίαι. Τῆς ἐπιμονῆς ταύτης τινὰ ἐμνημονεύσαμεν παραδείγματα, ὀμιλοῦντες περί τῶν Ἑβραίων και περί τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλὰ τὰ εἶδη ταῦτα δύνειναι τὰ μόνον, πολλοῦ γε και δεῖ. Ο Κ. Ἐδβάρδος διέκρινεν ἐν Γαλλίᾳ τούς ἀρχαίους Γάλλους ἀπὸ τῶν τῆς φυλῆς τῶν Κιμρίων. Εἰς τὸν Αὐστριακὸν στρατὸν εὔρεν οἶκ ὀλίγους Οὔνους. Ὅπως τύπος τις ἐξαλειφθῆ έντελής, είναι ἀνάγκη αἱ δύο φυλαὶ νά ἐπιμιγνύνται ἐξ ίσου, και μετα ταῦτα οἱ ἐξ αὐτῶν γεννώμενοι νά συζεύγνυνται μόνον πρὸς ἀλλήλους, ὅπως πιθανῶς οὐδέποτε συνέθη. Λαός ἄλλον ὑποδουλῶν, πίμπει μέρος μόνον τῶν τέκνων αὐτοῦ εις τὴν κατάκτησιν, τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ ἔθνους μένει οἰκαδε, και δὲν ἐπιμιγνύονται οἱ δὲ νικηταὶ εἰσι συνήθως ὀλιγοπληθεῖς ὡς πρὸς τούς ήττηθέντας. Ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν, λαός ήττηθεῖς, λαός στερηθεῖς τῆς ανεξαρτησίας του, παύει ὑπάρχων, και ἐν ταῖς πολιτικαῖς μεταβολαῖς, ὡς ἐν ταῖς φυσικαῖς ἀνατροπαῖς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὑποσπίθεται ότι ἀνά μία φυλὴ μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνου ζῶσα, ἐξηφανίσῃ ἐκάστοτε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν φυσιολογίαν ἄλλως έχει τὸ πρᾶγμα. Οἱ νικηταὶ συναναμιγνύονται μετὰ τῶν ήττηθέντων, και τὸ νέον τούτο αἷμα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δραστηριώτερος και καλλήτερος φύσεως, ζωογονεῖ τὸ τοῦ κατακτηθέντος λαοῦ, και νέα στοιχεῖα ἐπιφέρων αὐτῷ, τῷ φέροι και νέαν τάσιν, νέαν πολιτικὴν. Μετ' οὐ ποῦ δὲ, ἐπειδὴ τὸ πλεῖθος τῶν νικητῶν είναι συνήθως κατ' ἀναλογίαν μικρὸν, ἀπορροῦσθαι τὸ αἷμα ὁ συνεισφέρων, ἐκλείπει, και ὁ ήττηθεῖς λαός ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ φύσιν, ἂν ἄλλη τις αἰτία δὲν ἐπέβη τροποποιήσῃ πάλιν αὐτήν. Συγγραφίς πολυμαθέστατος και κριτικώτατος ἀπέδωκε ποτε εις ταῦτην τὴν ἐπιμιξίαν και τὴν ἀπορροῦσθαι τῶν φυλῶν, εις ταῦτην τὴν μεταβολὴν τῆς εσωτερικῆς φύσεως και τοῦ ὄργανισμοῦ τῶν λαῶν, τὰς κυριωτάτας ποικιλίας τῶν πολιτικῶν αὐτῶν διατάξεων και συνδυασμῶν (1).

Ἐξέσασμεν σχεδόν ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν προσθεῶντων τὴν ενότητα τῆς ἀνθρωπίνης καταγωγῆς. Ἄν ταῦτα δὲν φαίνωνται ἐπαρκῆ, ὅπως καταστρέψωσι τὸ δόγμα τῆς ἀρχικῆς ποικιλίας τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἀλλ' οὐδ' ή ποικιλία αὕτη είναι αὐστηρῶς ἀποδεδειγμένη, και στηρίζεται μόνον εις πλεῖθος ἐπιχειρημάτων ἀσθητικῶν. Πρὶν δ' ἐκθέσωμεν ἐσχάτους τινὰς λόγους οἵτινες δύναται νά προταθῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἂς ἀναφέρωμεν περιέρχους τινὰς θεωρίας, ἐπινοηθείσας ἐπὶ τῆ ὑποθέσει ἐνός μόνου ἀρχικοῦ ζεύγους, πηγῆς πάντων τῶν ἀνθρώπων, και ἂς ἀνερευνήσωμεν ποῖον σχῆμα, ποῖα μορφή, ποῖον χροῖμα ἀπέδωκε εις τὸν πρῶτον ἄνθρωπον. Ἐκ πρώτης ὀψεως έπρεπε νά ὑποθεθῆ ότι ἡ Ἄδὰμ ἐκασμεῖτο δι' ὅλων τῶν φυσικῶν πλεονεκτημάτων ἐφ' ὅσους ἐγκυχῶνται αἱ έντελέστεραι τῶν φυλῶν, και ότι ἀνήκεν

εις τὴν φυλὴν ἣν θεωροῦμεν ὡς πᾶσῶν ἀνατέραν κατὰ τὸ κάλλος και τὴν μεγαλοφυΐαν. Καὶ αὐτὸ τοῦ Βελβεδερίου Ἀπόλλωνος έπρεπε νά φανταζώμεθα ὀφαιότερον τὸν πατέρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οὐχ ήττον ὅμως, φυσιοδίφης τις, ὀμιλοῦν ὅτι οὐδέποτε τὸ κλίμα, οὔτε αἱ τοῦ ὄργανισμοῦ συμπτώσεις δύναται νά μεταβάλλωσι τὸν λευκὸν εις Αἰθίοπα, έκρινεν ότι εύκολώτερα εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ μέλανος χροῖματος εις τὸ λευκὸν μεταβάσεις, και έπρόσθεσεν ότι ὁ Ἄδὰμ ήτον μέλιος Ἀδυσινός. Πρῶτον, νομίζω, ὁ Κ. Πριχάρδος έπρότεινε τὴν γνώμην ταύτην. Κατ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἀγρίᾳ καταστάσει εἶναι φύσει μέλιος, και ὁ πολιτισμός τὸν λευκαίνει, ὥστε ὁ σφ μᾶλλον ἐξηγενησμένος είναι, τῶν λαμπρότερον έχει τὸ χροῖμα. Διὰ τούτο πάντες οἱ ἀγροὶ λαοὶ εἶσι μέλιος ή ὑπομίλιος, οἱ δὲ πεπολισμένοι, κίτρινοι ή λευκοί. Τὸ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται και παρ' ἐνὶ και τῷ αὐτῷ λαῷ, διότι οἱ ἀστοὶ τῶν πόλεων εἶσι λευκότεροι τῶν χωρικῶν. Ἀνηρέσαμεν ἤδη ἀνωτέρω τὴν γνώμην ταύτην, ἀποδείξαντες ότι τὸ κλίμα και ή κοινωνικὴ κατάσταση δὲν έπενεργοῦσι μόνιμως ἐπὶ τῆς χροῖας τοῦ δέρματος, και προφανές εἶναι ότι τὸ χροῖμα τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νά γίνῃ ἀπὸ μέλανος λευκὸν, ὡς οὔτε ἀπὸ λευκοῦ δύναται νά γίνῃ μέλιος. Πάντη περιττὸν νομίζομεν ν' ἀποκρούσωμεν γνώμην ἣτις ἀναγνωρίζει ὡς πατέρας ἡμῶν αὐτούς ἐκείνους ὅςς θεωροῦμεν ὡς εις τὴν ἐσχάτην βαθυμίδα τῆς ἀνθρωπίνης κλίματος ἰσταμένους. Προσέτι ἀναμφισβήτητος ή ἀνθρωπότης, ἀλλ' οὐχι εις βαθμὸν ὥστε νά μεταποιηθῆ ὀλοκλήρως τὸ ἀνθρώπινον γένος. Προσέτι δὲ δυσπαραδέκτον είναι ότι ὁ ἄνθρωπος ἐξήλθε κατ' ἀρχὰς τῶσδε τῶν ἡμερῶν ἐκ τῶν χειρῶν τῆς πλάσεως. Καὶ λαμπρῶν μὲν ιδεῶν δὲν έχω περί τῶν πρώτων ἀνθρώπων, φρονῶ ὅμως ὅτι κατὰ τὴν μορφήν παρακμάσαμεν μᾶλλον. Ο πολιτισμός, αἱ τέχναι, ή βιομηχανία, ή ελευθερία, εἰσιν ἀξιόλογα δῶρα ἀπονεμηθέντα τοῖς ἀπογόνους ἡμῶν, ὥστε ἀνευ φθόνου δυνάμεθα νά παραγορήσωμεν ἀντὶ αὐτῶν τὴν ματαιοφροσύνην τῶν πρώτων ἡμῶν προγόνων, παραχωροῦντες αὐτοῖς τὸ πλεονέκτημα τῆς φυσικῆς καλλονῆς.

Ἄλλοι τῆς ἀρχικῆς ενότητος ὑπερμισπισταί, παρεδέχθησαν ὡς μόνον ὄρον ότι ὁ θεωρούμενος ὑπ' αὐτῶν ὡς πρῶτος ἄνθρωπος ήτον ἐρυθρός, ὥστε διὰ μικρᾶς μόνον μεταβολῆς εἰδύνατο νά γίνῃ μέλιος, και πάλιν διὰ μικρᾶς μεταβολῆς ἐπὶ ὕατερον νά γίνῃ λευκός. Παράδοξος ὑπόθεσις! Πῶς! ἐκείνοι τοῦ ἀνθρώπου οἵτινες οὐδέποτε εἰδύνηθησαν νά ἐξευγενισθῶσιν, ὡν ὁ τόπος φέρει ἔθνος λαυμαλιόμενον σήμερον διὰ τὴν ελευθερίαν και τὰς πολιτικὰς διατάξεις του, ἀλλὰ τὸ φέρει ἀφ' οὔ ἐκείνοι ἐξέλιπον, οἱ ἄνθρωποι οἱ μόνον ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει δυνάμενοι νά ζῶσι, και οὐς περιφημοὶ συγγραφῆς ἐθεώρησαν ὡς κτήνη ἀνεπίδεκτα πάσης διανοητικῆς ἀναπτύξεως, αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρόγονοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους!

Κατὰ τὴν εἴη, ἐκατονταετηρίδα εἶχεν ἐπινοηθῆ παραδόξος θεωρία πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἀνθρωπίνων διαφορῶν. Τινὲς φυσιοδίφαι, ἐν οἷς και ὁ Κυβείρος,

(1) Δοκίμιον περί ενότητος τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ὑπὸ Μ. Α. Γοβινῶ, 2. Τ. εἰς 8; Παρίσις. 1853.

πιστεύουσιν εἰς τὴν ἀνωριότητα τῶν σπερμάτων, φρο-
 νούντες ὅτι τὰ ἐμβρυα ὅσα τῶν ἀπ' αἰῶνος ὑπαρ-
 ζόντων ἢ μέχρι τέλους ὑπαρζόντων ποτὶ, ἐμπει-
 ρίονται ἐν τῷ πρώτῳ ἀτόμῳ, καὶ ἐπομένως ὅτι ὁ
 κῆρος, ἀντὶ τὰ πλάστη ἕκαστον σπέρμα καὶ ἢν σπι-
 μὴν ἀναπτύσσεται, παρήγαγον ἐφάπαξ κατὰ τὴν
 ἀρχὴν τοῦ κόσμου ὅλα τὰ σπέρματα τῶν ὀργανικῶν
 σωματίων. Φυσιολόγος τις τῆς γῆ, ἐκατονταετηρίδος,
 ἐργασίας εἰς τὸν ἀνθρώπου τὴν θεωρίαν ταύτην, ἐ-
 πρέσβευσεν ὅτι ἡ πρώτη γυνὴ περιεῖχεν ἐντός της
 πάντων τῶν ἐπιρρομένων ἀνθρώπων τὰ σπέρματα,
 ἐναλλήλως ἐνημοσιούμενα· καὶ ἐπειδὴ πάντες οἱ ἀν-
 θρωποὶ δὲν εἶναι ὅμοιοι, οὐδὲ τὰ σπέρματα ἦσαν ὁ-
 μοιὰ πάντα, ἀλλ' ἀνέκαθεν διακρίνοντο διὰ διαφορῶν
 χρωμάτων. Κατ' αὐτὸν μεταδίδοντο τὰ σπέρματα
 ἀπὸ γυναικὸς εἰς γυναῖκα, ἐλαττούμενα τὸν ἀριθμὸν
 καὶ ὅσον ἐβλάστανον, ὥστε δύναται νὰ συμβῇ ἡ δι-
 εitelος αὐτῶν ἐξαντλήσεως ἀπόθεσις τοῦ ἀνθρι-
 πίνου γένους. Καὶ οὐ μόνον ταῦτα ἀλλὰ κατὰ τὴν
 θεωρίαν ταύτην πιθανὸν νὰ ἐξαντληθῶσι ποτὲ ὅλα τὰ
 λευκὰ ὡὰ, τὰ πληθύνοντα τὰς ἡμετέρας γῆρας, καὶ
 τότε πάντες οἱ Εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ θὰ μετέβωλλον χρω-
 μα, ὡς ἐπίσης ἐνδέχεται νὰ ἐξαντληθῇ ἡ πηγὴ τῶν
 μελανῶν ὡῶν, καὶ πᾶσα ἡ γῆ νὰ καλυφθῇ ὑπὸ λευ-
 κῶν κατοίκων. Τὸ συμπέρασμα ἤδη τοῦτο ἀρκεῖ πρὸς
 ἀπόρριψιν τῆς τοιαύτης γνώμης. Ἄλλως τε ἡ θεωρία
 ταύτης τῆς ἐναλλήλου ἐναρμογῆς τῶν σπερμάτων
 ἐγκατελείφθη ἤδη, διότι ἀδύνατον καθιστᾷ αὐτὴν
 τὸ ἀπαιρῶν ὡῶν πλῆθος ὅσοι ἐπρεπε νὰ περιλαμβά-
 νηται ἐντός τοῦ πρώτου ἀτόμου ἕκαστου εἶδους. (Ο
 Κ. Στράους - Δουρξέιμ, ἐντός περιέργου συγγράμ-
 ματος (1), ὅβλιον νὰ συλλάβῃ ἰδέαν, οὐχὶ μὲν ἀκρι-
 βῆ, ἀλλὰ καὶ κατὰ προτίγγισιν, τοῦ πλῆθους αὐτῶν,
 ὑπελόγησε πᾶσα σπέρματα ἔπρεπε νὰ περιέχῃ φυτὸν
 δεδομένου. τινὸς γένους, καὶ πρὸς ταῦτα ἐξέλεξεν ἐν
 τῶν εἰς τὸ σύστημα τῆς ἐναλλήλου ἐναρμογῆς κα-
 τελληλοτάτων φυτῶν, τὸν μῆλον, ὅστις εἶναι φυ-
 τὸν ἐνιαύσιον, ἀποθνήσκων δηλ' κατ' ἔτος ὅμοι κα-
 ραγάγῃ τὰ σπέρματά του, ἐν ᾧ τὰ μακρόδρα φυτὰ
 παράγουσι σπέρματα ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατὰ σειράν. Ο
 μήλων παράγει 5—1000 σπόρους κατ' ἔτος. Ὅπως
 δὲ διευκολύνῃ τοὺς ὑπολογισμοὺς του, ὁ Κ. Στρά-
 ος, ὑπέθεσε μόνον χιλίους. Ὁ πρῶτος λοιπὸν μήλων,
 ὁ κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πλασθεὶς, παρήγαγε τὸ
 πρῶτον ἔτος τῆς κλάσεως 1000 σπέρματα ἕκαστον
 δὲ τῶν σπερμάτων τούτων παρήγαγε πάλιν 1000
 κατὰ τὸ προσηγῆς ἔτος καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐκαστον
 λοιπὸν ἔτος παρήγει ἢ ἐδύνατο νὰ παράγῃ (διότι
 ὅλα τὰ σπέρματα δὲν βλαστάνουσιν ἀλλ' ὡς πρὸς
 τὸν προῦπολογισμὸν τοῦτο εἶναι ἀδιάφορον, διότι
 ἂν δὲν βλαστάνουσιν ἐδύνατο νὰ βλαστηθῶσι) χι-
 λιάκις τόσους μήλωνας ὅσοι ὑπάρχον κατὰ τὸ προ-
 λοβὸν ἔτος. Ἡ κλάσις ἐγένετο πρὸ ἐξακισχιλίων πε-
 ρίπου ἐτῶν δι' ἀπλουτεῖαν λοιπὸν ὑπολογισμοῦ ὁ
 Κ. Στράους Δουρξέιμ ἀνεζήτησε πόσα σπέρματα πέ-
 πει νὰ περιεῖχεν ὁ πρῶτος μήλων ἐπὶ ὑπόθεσις ὅτι

(1) Θεολογία τῆς φύσεως, Τ. Β. Παρίσι, 1852.

ὁ κόσμος θέλει τελειῶσαι τὸ ἔτος τοῦτο, παρορῶν
 ἐπομένως ὅλα τὰ μεταγενεστέρως ἀναπτυχθόμενα
 ἐξ ἀλλήλων σπέρματα, μέχρι ἐντέλους αὐτῶν ἐξ-
 τλήσεως καὶ ἀποσθῆσεως τοῦ γένους τῶν μικρόνων.
 Κύριος λοιπὸν ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, δυσκόλως καὶ γρη-
 γόρως καὶ προπερὸς, σημαίνεται διὰ τῆς μι-
 κροῦ. Τὸ τεράστιον τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἀρκεῖ αὐ-
 τὸ καὶ ἑαυτὸ ὅπως ἀποδείξῃ πόσον ἄτοπον εἶναι
 τὸ σύστημα τοῦτο. Ὅπως δὲ ἐκτιμηθῇ δεόντως ὁ
 ἀριθμὸς οὗτος, παρατηροῦμεν ὅτι ἂν ὑπαίτιθετο πᾶσα
 ἡ γῆ κατισκευασμένη ἐκ μόνων σπόρων μηκίμων,
 ἕκαστον σπόρου ἔχοντος ἐνὸς ὑποχλωρίστου δι-
 κτύρου, ὁ πρὸς ἀπαιτητῶν αὐτῆς ἀναγκαῖος ἀρι-
 θμὸς τῶν σπόρων θὰ ἐγράφετο δι' ἐνὸς 2, πρῆγμα
 μόνον τριάντα μιλιάρων, πρώτης τάξεως σχεδὸν
 μὴ συγκρινομένης πρὸς τὴν προαριθμῶσιν.

Ἦσται αὐταὶ αἱ ἀδύνατοι ἐπαγωγαί, πᾶσι αἱ
 κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥσσον ἀνέχουσιν ἐξηγήσεις, αἱ
 ἐπυρεθεῖται πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας τῆς ἐνο-
 τητος, φαίνονται κῆρος: τὴν χορηγεῖται εἰς τὴν ἰδέαν
 ἢν κατὰ πρῶτον ὁ Κ. Μερκ: ἐπρότεινε, μ.τ' αὐτὸν
 δὲ πολλοὶ φυσιοδίεσ ὑπεστήριξαν. Ἄν δὲν εἶχομε
 ἐμπροσθέν τινα ἀπεσορῆσιν πρὸς τὴν ἰδέαν ἀρχαίαν
 καὶ διαρκὸς ἀνισότητος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐν
 τῷ ἡμέτερον πνεῦμα, τὸ εἰ τῆς φύσεως αὐτῶν πρὸ
 τὰς ἀρρεστέρως ἀντιλήψεις πάντοτε τείνου, δὲν ἢ
 πελάγησαν πάντοτε ὅτι ἐνοεῖ τὴν εὐκολότερον τὴν
 πλάσιν, καὶ ὅσον τὴν περιεῖχαι, ἂν ἕκαστος λαβῇ
 δὲν ἔστιν εἰς τὸ νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς μόνον αἰσθη-
 τικόν, αἱ βαθεῖαι καὶ μόνιμοι διαφοραὶ ἕως παρετή-
 ρισμου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀδύνατον τοῦ ν' ἀ-
 ποδώσωμεν τὰς διαφορὰς ταύτας εἰς ἀπορρηκτικὰς
 αἰτίας ἢ εἰς τυχαίας τοῦ ἀρχαίου ἀπορρηκτικῆς
 τῶν ζώων τὰ παραδείγματα, ἢ δυσκολία τοῦ νὰ ἐν-
 ρωθῶσι διὰ τὰς ἀνθρώπιναις διαφορὰς ἐξηγήσεις λο-
 γικαὶ ἢ ἐπιστημονικαί, πᾶσα ταῦτα θὰ ἐνεπίσθον
 πανταχοῦ δισταγμοὺς ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς ἐνο-
 τητος τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἄλλο δ' ἐπιχείρημα
 κατὰ τῆς δοξατικῆς ταύτης προτιθέμεν ἢ γινώσκου τῶν
 γενικῶν νόμων τῆς φύσεως. Νόμος σταθερότατος, ἀ-
 ναμφισβήτητος ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, πρᾶξιμώτατος
 ὡς πρὸς τὰ μέλη αὐτοῦ, εἶναι ἡ ἀρθρία μὲν ἢ ἢ
 φύσις παράγει τὰ σπέρματα ὅλων τῶν ὀργανικῶν ὄν-
 των. Ἡ πρόνοια μάλιστα κηδεύεται περὶ τῆς δια-
 ἰστασις καὶ διατηρήσεως τῆς πλάσεως. Καθ' ἕκα-
 στον ἔτος, καὶ ἕκαστην στιγμὴν παράγονται παν-
 τοῦδη σπέρματα, ἂν ὀλίγησιν μόνον βλαστάνουσι.
 Ἄλλ' ὅτι καὶ ἂν ἀπὸ τῆς συμβαίνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 ἡμῶν, διατὶ νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ὅτι συντεθῆ
 κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς οἰκουμένης; Διατὶ νὰ
 τὸ ἀρνηθῶμεν διὰ τὴν ἐποχὴν καὶ ἢν ἦτο ἡ ἀρθρία
 μάλιστα ἀναγκαῖα; Εἶναι πρᾶγμα τῶσον εὐκατανό-
 ητον ἢ ἐξ ἐνὸς μόνου πατρὸς καὶ μητρός πα-
 ραγωγή ὅλων τῶν μυριάδων τῶν πολυμόρφων; Ὅλα
 τὰ κυκλήθη φυτὰ, τὰ μὴ ἐπιτελεσθέντα μεταστρεφ-
 σιν, παρήγαγον λοιπὸν ἐξ ἐνὸς μόνου φυτοῦ εἰς ἕνα
 καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῶ-

μεν τὴν γῆν ποτὲ κοσμομένην ὑφ' ἐνὸς μόνου φυτοῦ
 ἐξ ἕκαστου εἶδους, καὶ νὰ φαντασθῶμεν τὰ ἀπέ-
 ραντα σημερινὰ δάση συνιστάμενα ἐξ ἐνὸς μόνου δέν-
 δρου ἕκαστου; Ἄν ἡ ἀπεράντους ἐκτάσεις τὴν ση-
 μερον καλύπτουσα πᾶν συνέκειτο τότε ἐξ ἐνὸς ἀτό-
 μου ἕκαστου εἶδους αὐτῆς, ποῦ εὑρισκον τὰ ζῶα τρο-
 φὴν ἐπὶ τῆς σχεδὸν γυμνῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς; καὶ
 ἐν τῇ ἐρήμῳ πῶς θὰ ἔζων τὰ πρῶτα τῶν ἰχθύων
 ζεύγη; Ἡ καταστροφή δὲν ἤθελεν αἰφνης ἀναχαι-
 τῆσαι τὴν παραγωγήν καὶ εἰς τὸ ζωϊκὸν καὶ εἰς τὸ φυ-
 τικὸν βασίλειον, καὶ τὰ ἰσχυρότερα εἶδη, καταφα-
 γόντα τὰ ἀσθενέστερα, δὲν ἔ' ἀπέθνησκον καὶ αὐτοὶ
 τῆς πείνης; Ὅτι δὲ λέγομεν περὶ τῶν ζώων καὶ τῶν
 φυτῶν, δύναται κατὰ μέρος νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς
 τὸν ἀνθρώπου. Τὸ λογικὸν πρὸς οὐδεμίαν προσκρούει
 ἐνστασιν παραδεχόμενον τὴν αὐτὴν ἀφροσύνην περὶ
 τὴν μορφωσιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐκ προνοίας
 ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ, καὶ ἀπίθανον δὲν φαί-
 νεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἀναφάνησαν συγχρόνως ἢ ἀλ-
 ληλοδιαδόχως εἰς διάφορα μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς
 γῆς. Ἡ αὐτὴ χεὶρ ἢ παραγωγῶσα τὸ χόρτον εἰς
 τὰ πεδία τῆς Ἀμερικῆς, δὲν ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ
 ἐκεῖ καὶ ἀνθρώπους; Δὲν ἀρνούμεθα τὰς δυσχερείας
 καὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως! Ἄλλ' αὐτὴ δύναται μᾶλ-
 λον νὰ ἐξηγήσῃ τὰς διαφορὰς τῶν φυλῶν, αἰτίνας
 τασούτων δυσκόλως δύναται νὰ μὴ θεωρηθῶσιν ὡς
 διαφοραὶ εἶδων. Ὅπως δὴποτε δὲν φαίνεται πιθανόν
 ὅτι ἡ πρόνοια ἤθελεν ἐκθέσει εἰς τοὺς κινδύνους ὅσοι
 ἐδύνατο ν' ἀπειλῶσι ἐν μόνον ζεύγος, τὴν ζωὴν καὶ
 τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιαύτη καὶ δὲν εἶ-
 ναι ἡ τάξις τῆς φύσεως, ὡς ἡ ἐπιστήμη μᾶς δεικνύει
 αὐτὴν, καὶ ὁ ἀπορήπιτων τὸ προτεινόμενον σύστημα
 πρέπει νὰ φαντάζεται κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους
 τῆς πλάσεως τάξις πραγμάτων ὅλων ἀνεξάρτητον
 τῶν δεδομένων, ὅσα σημερον παρέχει ἡμῖν ἡ πείρα καὶ
 ὁ συλλογισμὸς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΙ
 ΝΕΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

Νεοκαθολικοὶ (Neukatholiken), ἢ Γερμανοκα-
 θολικοὶ, (Deutschkatholiken), ἢ κατωρριζομένο
 Καθολικοὶ (Katholische Dissidenten) ὀνομαζόν-
 ται οἱ ὁπαδοὶ νέας τινὸς αἰρέσεως, γεννηθείσης ἐκ
 τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαε-
 τηρίδα διὰ τὰς ἐξῆς αἰτίας:

Τῇ ε' Ἰουλίου 1844 ἡ ἐν Τριέρεϊ (Trier) τῆς
 Πρωσίας πρωτοσυγκελλία ἐγνωστοποίησε δι' ἐγκυ-
 κλίου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς διαίχησιν, ὅτι
 ὁ Τριέρεϊ ἐπίσκοπος Γουίλελμος Ἀρνόλδης ἐμελλε
 νὰ ἐκκληρώσῃ κατὰ τὸ θέρος ἐκεῖο τὴν κολλαπλῶς
 ἐκφρασθεῖσαν εὐχὴν τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ Χρι-

στιανῶν, ἵνα προσκυνήσῃ τὸ ἐν τῇ ἐκεῖ μητροπόλει
 φυλαττόμενον ἀνεκτίμητον κειμήλιον, τὸν ἅγιον
 τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χιτῶνα, τὸν ἀ-
 βραφον, τὸν ἀνωθεν ὑφαντὸν δι' ὄλου (α), ἐκτεθη-
 σόμενον εἰς δημοσίαν προσκυνῆσιν ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς Αὐγού-
 στου ἐπὶ ἐξ ἑβδομάδας. Κατὰ βολλάν τινα, ἐκδο-
 θείσαν ὑπὸ τοῦ πάπα Λέοντος τοῦ Ι' τῇ κς' Ἰανου-
 αρίου 1514, πάντες οἱ ἀποδημόντες εἰς Τριέρεϊ
 ὡς προσκυνεῖται τοῦ ἁγίου χιτῶνος, καὶ τὰς ἀμαρ-
 τίας αὐτῶν εὐλικρινῶς ἐξομολογούμενοι καὶ μετα-
 νοοῦντες, ἔτι δὲ καὶ χρηματικὴν τινα ποσότητα εἰς
 εὐπρέπειαν τῆς μητροπόλεως εἰσφέροντες, πάντες οὗ-
 ται ἐμελλον νὰ λάβωσι πλῆρη τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν ἄ-
 ρησιν. Ἡ τελευταία τοῦ ἁγίου χιτῶνος ἐκθέσις ἐγένετο
 ἐν ἔτει 1810. Τότε δὲ, κατὰ τὸ 1844, ἡ συνδρομὴ
 τοῦ λαοῦ ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν ἀπειρήθημα
 πλῆθη προσκυνητῶν ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Μισέλλου,
 τοῦ Ῥήνου, ἐκ τοῦ Βελγίου, ἐκ τῆς Οὐστροφίας
 συνέβησαν διὰ τῶν πυλῶν τῆς ἀρχαίας Τριέρεϊς, καὶ
 ἐσῆρχοντο ἀγγελιδῶν εἰς τὰς στοὰς τῆς μητροπόλεως
 (6). Ἄλλ' ὁ ἀνεξάρτητος καὶ φιλελεύθερος τύπος δὲν
 παρημέλησεν εὐθὺς νὰ στηλεῖται τὴν δεισειδαιμο-
 νίαν, καὶ νὰ ἐλέγξῃ τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐκκλη-
 σίας διὰ τὴν τοιαύτην κατάχρησιν. Μετὰ παρέλευσιν
 τῶν ἐξ ἑβδομάδων, ἀφ' οὗ ἐκλείσθη τὸ κιβώτιον,
 τὸ περιέχον τὸν ἅγιον χιτῶνα, ἐδημοσιεύθη δι' ἐφη-
 μερίδος (γ) ἐπιστολὴ δυτικοῦ τινος ἱερέως, Ἰωάννου
 Ῥόγγου, προκαλοῦσα γενναίως εἰς ἀπολογία τὸν
 ἐπίσκοπον Ἀρνόλδην.

Ὁ Ἰωάννης Ρόγγος (Johannes Ronge), ἐκ Σι-
 λησίας (δ), ἐγεννήθη τῇ ιε' Ὀκτωβρίου 1813, ἐπού-
 δασεν ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Βρατισλαβίας (Bres-
 lau) θεολογίαν, προσχειρίσθη ἐν ἔτει 1840 ἱερεὺς,
 καὶ τὸν Μάρτιον τοῦ ἐπομένου ἔτους ἐστάλη εἰς Ἰροτ-
 τκαίαν (Grottkau) ἐφημέριος. Ἄλλ' ἐκεῖ δημοσι-
 εύσας διὰ τῆς ἐφημερίδας ὑβριστικὸν τι ἄρθρον κατὰ
 τοῦ ἐν Βρατισλαβία ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου (ε),
 κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινήν τῆς ἀργίας ἀπὸ πάσης
 ἱεροπραξίας. Ἀναχωρήσας δ' ἐκ Ἰροττκαίας, ἐ-
 γινε παιδαγωγὸς παρά τινι οἰκογενεῖᾳ ἐν Λαυραχούτ-
 τη (Laurabütte) κατὰ τὴν ἀνω Σιλησίαν. Ἐκ ταύ-
 τῆς πόλεως ἐστάλη εἰς τὴν ἐφημερίδα πρὸς δη-
 μοσίευσιν ἢ ἐπιστολὴ αὐτοῦ ἐκεῖνη, ἢ πρὸς τὸν
 ἐπίσκοπον Τριέρεϊς Ἀρνόλδην, μνηολογούμενη κα-
 τὰ τὴν α' Ὀκτωβρίου 1844. Ἡ ἐντύπωσις, τὴν
 ὅποιαν ἡ ἐπιστολὴ προῦξενεσεν εἰς τὸ κοινόν, ἦτο
 τῶ ὄντι μεγάλη, καὶ ἡ ταύτης ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἄλ-
 λης ἐφημερίδος περιγραφὴ (ζ) δὲν πρέπει νὰ φανῇ
 κατ' οὐδένα τρόπον ὑπερβολικῆ· « Τὸ ἄρθρον τοῦτο,
 » λέγει, τὸ ὅποιον καταφρονητικῶς ἀπέβλεψα, διη-
 » γειρε τοσοῦτον κρότον ἐν Γερμανίᾳ, ὅσον οὐδέποτε

(α) Ἰωάν. ιθ', 23.
 (β) Κατὰ γενόμενον ὡς ἔγγιστα ὑπολογισμὸν ὁ ἀριθμὸς
 τῶν προσκυνητῶν συνεπεσοῦτο εἰς 600000.
 (γ) Sächsische Vaterlandshitter.
 (δ) Τὸ γενέθλιον αὐτοῦ γάβρον καλεῖται Bischofswald.
 (ε) Sächsische Vaterlandshitter, N. 135, J. 1842.
 (ζ) Floreanaut ἐν Fliegendem Blatte, S. 17.

« οὐδὲν τῶν φιλολογικῶν ἡμῶν ἀριστουργημάτων... Ὁ Ρόγγης ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐβδομάδων ἀπαδείχθη ὁ ὑμνούμενος ἥρωας παστῶν τῶν ἐπιπολαίων κεφαλῶν καὶ ἀπλῶν καρδιῶν... Ποιήματα καὶ ἐπιστολαὶ ὡς βροχὴ κατέπιπτον ἐπὶ τὸν ἥρωα, ἐπὶ τὸν θεμελιωτὴν τῆς πίστεως, ἐπὶ τὸν ἀναμορφωτὴν Ρόγγην, ἐπὶ τὸν νέον τοῦτον Λουθήρον, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς τὸ Λουθήρου ἀνώτερος. »

Ἀλλ' ὅμως ὁ Ρόγγης δὲν διανοίτο εἰς τὴν ἀναγεννησάμενην ἀναμορφωτὴ καὶ νέας ἐκκλησίας θεμελιωτὴν τὴν ἰδίαν ταύτην διήγειρεν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ ἐνομοποίησεν ἢ συμπάτησεν τριῶν περιστάσεων: α) ἢ ἀπὸ τῆς παπικῆς ἐκκλησίας ἐκπτώσεως τοῦ Ἰωάννου Κζέρσκου, ἐφημερίου ἐν Σνείδερμυλῃ (Schneidemühl) κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πόσναν (Posen): β) ἢ τοῦ ἐν Βρατισλαβίᾳ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου ἐπιστολῆ, ἀπὸ τῆς 14. Ὀκτωβρίου, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἀρνόλδον, γραφίσα εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ρόγγου δημοσιευθεῖσαν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου· καὶ γ) λόγος τῆς ἐκφωνηθείσης ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Φοιστίνου, ἀξιόλογος κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὑπόθεσιν.

Ὁ Ἰωάννης Κζέρσκος (Johannes Czernski) κατηγορηθεὶς ἐνώπιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ὡς παραβάτης γυναικῶν δι' ἄρκου τῆς παρθενίας, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ ἔδωκεν, ἀπεστάτησε τῆς παπικῆς ἐκκλησίας τῆ 26. Αὐγούστου 1844, καὶ ἠνώχεν ἐν Σνείδερμυλῃ, τῆ 19. Ὀκτωβρίου, ἐκκλησίαν νέαν, ἀποστολικὴν καὶ καθολικὴν καλουμένην (apostolisch-katholische Kirche). Ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν εὐθὺς ἐπαυθῆναι, ὑποστηρίξομενος μάλιστα ὑπὸ τῶν πόλεων Δαντίζου (Danzig) καὶ Κονίγσμουντίου (Königsberg), ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐφάνη ὀλιγορούσα τὸ πρᾶγμα, ἠνώχθη καὶ εἰς τὸν Ρόγγην εὐρὺ στάδιον νὰ γείνη τῆς ἐκκλησίας ἀναμορφωτῆς. Αἱ πρῶται προεπιταγωγικαὶ συνλεύσεις συνεκροτοῦντο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐμπόρου Μίλδου, ὅστις ὅμως εὐθὺς μετ' ὀλίγον παρητήθη ἀπὸ τοῦ ἐγχειρήματος, διότι οἱ εὐγενεῖς οὐδεμίαν ἐδίδοσαν ἀρρασίαν εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτοῦ, ἢ καὶ διότι δὲν ἐβράδυνε νὰ κατανοήσῃ ὅτι ὁ Ρόγγης οὐδὲν εἶχε τῶν προτότων ἐκεῖνον, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται ἀπὸ ἐκκλησιαστικοῦ τινος ἀναμορφωτοῦ.

Μετὰ πολλὰς προπαρασκευαστικὰς συνλεύσεις, γυνόμενος ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τῶν ἀντιπροσώπων, ἀπεφασίσθη τελευταῖον τῆ 6. Φεβρουαρίου 1845 διὰ δέκα ἀρθρῶν, ὅποια τις ἔσπευε νὰ ἦναι ἡ πίστις τῆς νέας ἐκκλησίας. Τῆ δὲ 8. Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐτελέσθη ἡ πρώτη λειτουργία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ πτωχοτροφείου, τὴν ὁποίαν ἡ δημογεία παρεχώρησε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἢ αὐτὴ δημογεία ὑπέσθη εἰς τὴν νέαν κοινότητα συνδρομὴν ἐτησίαν ἐκ χιλίων τελλῶν ἐπὶ τρεῖς ἐτῆ.

Ἡ Βρατισλαβία, πόλις παραδειγματικὴ μάλιστα δι' ἀνεξίτητον, διηρέθη νῦν εἰς δύο θεολογικὰς ὁμολογίας στρατόπεδα, ἕπου καὶ ἱερεῖς προύπηρακόντο ἀνυποτάκτους ἐν ταῖς ὁδοῖς. Αἱ ἀρ-

χαὶ ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῆς νέας ἐκκλησίας, ὑπερηφάνως καὶ ὑποστηρίζουσαι αὐτὴν ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανέως ἑαυτῶν καὶ ὁ τύπος. Ἀλλ' ὅμως κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον ἐρεθισμὸν τῶν πνευματικῶν ἐδραϊσάντων ἢ παπικῆ ἐκκλησία καὶ ἐκκλησία τῆς ἀναμορφωτικῆς ἀρχῆς δύναμιν. Ἡ ἐπιστολικὴ τῆς Βρατισλαβίας ἀρχὴ ἐβίβασε τῆ 8. Λαυραρίου 1844 τὴν καταβροχθίσαν καὶ τὸν ἀνομορφωτὴν κατὰ τοῦ Ρόγγου καὶ τῶν συνοπαδῶν αὐτοῦ Κερβίνου καὶ Ἰαγόνου, καὶ διέταξε ν' ἀναμορφωθῇ ἢ καταβροχθισθῇ τὸ ἀναμορφωτὴ τῶν ἐκκλησιῶν ὡς ἦτο δὲ καὶ ὁ ἱεροκήρυξ Φοιστίνος, καὶ περ ἀπειλοῦντος, δὲν ἔπαυε νὰ κατασφραγίσθῃ διὰ λόγων ἐπισημοῦ. Ἐπισημοῦντος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐκρήξαντος, κατὰ τὸ τῶν πτωχοτροφείων καὶ πτωχοτροφείων.

Ἡ ῥογγιστὴς εὐθὺς ἐκείνη ἐπαυθῆναι ἐν πόλεως πόλεως τῆς Πρωσίας καὶ Σαξωνίας κατὰ τῶν τοῦ μετὰ τὸν Διαμετρωθέντος, τὸ μὲν ἀπὸ θεολογικῆς ἀναμορφωτῆς, τὸ δὲ ἀπὸ ἀνομορφωτῆς διὰ τῆς ἀσπληγῆς ἀναμορφωτῆς τοῦ παπικοῦ κλήρου καὶ τῆς τῶν τέκνων ἀναμορφωτῆς ἐν τῇ καθολικῇ πίστι, παρεστήθησαν εἰς τὴν ἀρχαίαν, διότι οὐκ εἶχε μὴ ἀλλοιοῦντο θεολογικῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν καθαρὰν πίστιν. Καὶ διὰ πολιτικῆς δὲ λόγου γίνονται ὅτι ἠπαύθησαν πολλοὶ τῶν νέων διδασκαλῶν, ὅχι μόνον Καθολικοὶ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι καὶ Διαμετρωμένοι. Καὶ ἐνίστασαν τοιαύτη κοινότητα ἐν Βρατισλαβίᾳ, Πρωσίᾳ, Λειψίᾳ, Ἀρσνῶν, Πόλλερν, Ἄλτ, καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἐπὶ δὲ καὶ ἐπὶ μεταρρυθμινομένη Γερμανίᾳ. Τῶν δὲ συντάσεων αὐτῶν ἐν Ἀυστρίᾳ καὶ Πρωσίᾳ οὐκ ἔστιν ἔτι ἀναμορφωτῆ τῶν δύο τούτων ἐπιμαρτυριῶν καὶ καθήκοντος.

Ἀναμνηστικὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην ἐν Λειψίᾳ δι' ἀπαιτηθέντων ἀντιπροσώπων, κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα (1845) τοῦ ἔτους 1845, συνέβη, ἐν ἡ ἠθέλησαν νὰ ἐπίστασιν καθολικῶς τὴν πίστιν τῆς νέας ἐκκλησίας, ὅστις, τὴν καθήκοντος, ὡς φαίνεται, πάντων τὰς γνώμας ἐκπελάττει, περιέλασεν τὸ τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ὅσα ἐπαύθησαν καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δὲν ἀποδίδεται φησὶς ἡ θεότης, διηρησθήσεται πολλοὶ εἰς τοὺς νέους ἀφραστῶτας τὸ ἄσκημα τῆς χριστιανικῆς. Ἰδὲ δὲ καὶ τὸ τῆς θεολογικῆς αὐτῶν ἀναμορφωτῆς. Ἡστορία « εἰς θεὸν πατέρα, τὸν παντὸς καὶ τὸν κτίστην, διὰ τοῦ παντοδυνάμου αὐτοῦ λόγου, καὶ καθ' ἑαυτὸν αὐτὸν ἐν σφίσι, δικαιοσύνην καὶ ἀγάπην. Ἡστορία « εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν σωτήρα, ἕστις διὰ τῆς θεογονίας, τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἕσπασεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς ἀμαρτίας. Ἡστορία « εἰς τὸ πρᾶτος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπὶ τῆς γῆς εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν εἰς ἀφραστῶτων, καὶ εἰς Ἰησοῦν σὺν τῷ νῦν. Ἀμὲν » (α). Ἡ τῆ αὐτῆς συνέβη, ἐν ἡ πρᾶτος ἐκείνη καὶ ὁ Ρόγγης, καὶ ὁ Κζέρσκος, ἀφραστῶσαν περὶ διδασκαλίας, λατρείας καὶ λειτουργικῆς δια-

(a) Silesische Zeitung, Jahrg. 1845. N. 37. S. 101.

κίτσης ἀρθρα πεντήκοντα καὶ ἐν, τῶν ὁποίων τὰ κυριωδέστερα εἶναι ἢ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ πάπα ἀποστασία, ὁ γάμος τῶν ἱερέων, καὶ ἡ ἀπόρριψις τῶν πλειοπέτων μυστηρίων τε καὶ δογματίων. Ἡ δ' ἐσωτερικὴ τῶν Ρογγιστῶν διοίκησις, ἡ τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτῶν πολιτεῖμα, εἰς πρᾶτη νὰ ὀνομασθῇ οὕτως, ἔχει εἰς βάσιν τὸ τῶν λαϊκῶν πρεσβυτέρων σύστημα.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν νέων τούτων ἀφραστῶτων δὲν ἐλείπειν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὰ σχίσματα. Ἡ ἐν Βερολίνῳ κοινότης, διαμαρτυρηθεῖσα διὰ τοῦ ἱεροκήρυκος αὐτῆς Πρωίλου, κατὰ τὸν Ἰούνιον καὶ Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1845, ἐκήρυξεν ἐαυτὴν ἐναντίαν τῶν ἐν Λειψίᾳ γενομένων ἀποφάσεων, καὶ προήγγισεν εἰς τὰς θεωρίας τῆς τοῦ Λουθήρου ἐκκλησίας. Καὶ ὁ Κζέρσκος ἐξεργάσθη κατὰ τῆς ἐν Λειψίᾳ συνέβη ἀλλὰ καὶ τὸ πλείστον μέρος τῆς ὑπὸ τὸν Κζέρσκην κοινότητος ἐκπαύθη κατὰ τοῦτου ὑπὲρ τοῦ Ρόγγου. Ἐν Βρατισλαβίᾳ ὁ πρῶτος ἐφημέριος Ἀντόνιος Θείνερ (Anton Theiner), ὅστις χάριν τῶν ὁμοπίστων αὐτοῦ συνέταξε κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἀμφοτέρως διαφερούσας κατὰ τὰ κύρια ἀπὸ τῶν ἐν Λειψίᾳ ἀποφασισθέντων ὄρων, καταλίπων τὴν ἐαυτοῦ κοινότητα καὶ τοὺς Ρογγιστῆς, ἰδίαν ὁδὸν ἐταρῆν ἑαυτῶν ἀπεχωρισθῆ αὐτῶν καὶ ὁ καθηγητῆς Ρεγκενβρέχτης (Regenbrecht), ἐπιστημώτατος ἐν τοῖς Νεοκαθολικῶς.

Ἡ μὲν ἀναμνηστικὴ ὡς θεολογικῆς μαρτυρίας μετὰ πολιτικῶν δικαίων δὲν ἔλαβον αἱ ἀφραστῆς αὐταὶ κοινότητες ἐν Γερμανίᾳ παρὰ τῶν Κυβερνήσεων τῶν νῦν μάλιστα εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν ἤρχισαν νὰ διώνονται, καὶ ἤδη βαδίζουσι τὴν εἰς παντελῆ διήλυσιν ὁδὸν.

ΠΕΡΙ ΕΝΑΓΜΑΤΟΣ.

Λέγει τις παροιμία γαλλικὴ « L' habit ne fait pas le moine, » ἢτοι τὸ ἔσκημα δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸ ν' ἀναδείξῃ τινὰ μοναχόν. Ἡ παροιμία αὕτη ἦτο ἴσως ἄλλοτε ἀληθής. Σήμερον ὅμως, ὅτε ἡ ὕλη κατέφαγε καὶ διάνοιαν καὶ ἠθεικὴν ἀξίαν, ἡ ἐξωτερικὴ ἐπίδειξις συντελεῖ ὑπὲρ πάν ἄλλο εἰς τὸ νὰ ἐκλύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων. Τὸ κατ' ἐμὲ δοξάζω, αἰ καὶ τὴν δοξάζω μου ταύτην δὲν ἐφαρμόζω εἰς ἐμαυτὸν, ὅτι τὸ ἔσκημα ἀναδεικνύει τὰ τρία τέταρτα τοῦ μοναχοῦ. Ὁ λαφονταῖν, ὅστις εἶχεν ἀπειρον πνεῦμα καὶ γνῶσιν οὐ μικρὴν τῶν ἐγκοσμίων, ὡς φαίνεται τουλάχιστον ἐκ τῶν συγγραμμάτων του, ἐνόησε κάλλιστα τὴν ματαιότητα ταύτην τῶν ἀνθρώπων, ὅτε, γράφας τὸν βίβλον, « Ὄνος ἄγων μυστήρια, » ἐπέφερε τὸ ἐφεξῆς ἐπιμήθειον.

« D' un magistrat ignorant
C' est la robe qui l'on salue. »

Ὅτι ἂν εἴλεγειν ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν ἐξετάζονται ἐν τῆς δικαστικῆς εἶναι νομομαθῆς ἢ ὄχι, ἀλλ' εὐλαβούντα τὸ ἔσκημα του.

Καὶ τῶντι, φέρεται ἔσκημα πενήκοντα, καὶ καὶ νῦν δὲν θὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ σὲ ἴδῃ ἐάν ὅμως μετὰ μίαν μόνον ὄραν παρουσιασθῆς φέρον ἰμάτιον καινούργιον, καὶ πῆλον στυλιπνόν, καὶ χειρῶν κτιμ λευκά, καὶ σανδάλια λάμπουσα ὡς κάτοπτρον, ὅλοι θέλουσι γυμνώσει ἐνώπιόν σου τὴν κεφαλὴν, καὶ ὅλοι θέλουσι σὲ προσμύνησαι ἐδραϊαίως.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἀνεκάθεν τὸ ἔσκημα ἐξήκει ἐπιπόρην ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν βλεπόντων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν φερόντων αὐτό. Καθὼς τὸ σῶμα εἶναι τὸ ἔσκημα τῆς ψυχῆς, οὕτω καὶ αὐτὸ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ψυχὴ τοῦ ἐσκηματος. Ὅταν δὲ λέγομεν σῶμα, δὲν

Γαλακτοπόλαιαι ἑλθεσίδες.

ἐννοούμεν ἀπλῶς τὸν σκελετὸν ἡμῶν ὅστις εἶναι καθ' ὅλον τὸν κόσμον σχεδὸν ὁμοῖος, ἀλλὰ τὴν φυσιογνωμίαν, τὸ ἐξωτερικὸν αὐτὸ ἦθος τὸ ὁποῖον διαμηνύει τοὺς λογισμοὺς, τὰς ὁρμῆς, τὰς κλίσεις, καὶ τὰς ἐξείς ἡμῶν, ἐνὶ λόγῳ τὸ ἠθικὸν πᾶμα, ἐν συγκριθῆται νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν σοφίαν αὐτῆν φράσιν. Παρατηρήσατε ὅτι ὅλοι οἱ λαοὶ καὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ἔφερον καὶ φέρουσιν εἰς τὴν τὸ ἔσκημα τὸ ὁποῖον ἐξαικονίζει τὸν βίον αὐτῶν, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ ἔσκημα τοῦ χειρῶν καὶ τῶν παθῶν αὐτῶν. Οἱ Πέρσαι, τρυφηλοὶ καὶ θηλυπραγεῖς, ἐφόρου χλαμύδας ποδῆρες καὶ πορφύροβαφτεῖς· κατετροπώθησαν δὲ εὐκόλως ὑπὸ τῶν ἐξ

σκληραγωγία ζώντων Λακεδαιμονίων και των 'Αθηναίων μη διαφθορέντων εισέτι.
 Το αυτό συμβαίνει και παρ' ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἀναγνώστων ἰδιαιτέρως. Τὸ κομψότατον ἔνδυμα ἀναγκάζεται ὅτι ὁ φέρων αὐτὸ εἶναι ἐκτεθηλυμένος, καθὼς ἐξ ἐναντίας τὸ ρυπαρὸν και πάντῃ ἀπίρριτον ἔνδυμα, ὁσάκις οἷτιαν δὲν ἔχει τὴν πενίαν, σημαίνει πάλιν αἰσχρὰ ἢ ἄλλην ἠθικὴν διαφθοράν. Ἄν και εἰς ἄκρον εὐδαιμονία τὴν γνώμην Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου

Ἐλευθερία πολυδά τμηγίτας.

του εἰπόντος, ὡς εἰπερ Ἀλεξάνδρος μὴ ἐγγεγονέιν, βελήσαι ἂν διαγένης γενέσθαι, ἢ τοῖσιν ὅμοις νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ὑπόψιν τὴν ὁποίαν ἔχομεν περὶ τοῦ κοινικοῦ τούτου φιλοσόφου ὅτι ἦτο ὕψιστον βεβηλαμένους τὰς φρένας.

Ὁ Πυρρών, ὁσάκις ἐμελλε νὰ γράψῃ, ἐφόρει χειρὶδας πεποικιλμένας διὰ κεντημάτων και ἱμάτιον λαμπρὸν ἦτο τάχα τούτο μακία; καθ' ἡμᾶς ὅχι διότι ὑπάρχει ἀξιοσημείωτος ἀναλογία μεταξὺ τῆς λαμπρότητος τοῦ ἔνδυματος και τῆς τοῦ ὕφους τοῦ διασημοῦ φυσιολόγου.

Ὅτε ἄλλοις τις συγγραφεὺς οὐχ ἦτον ὀνομαστός, ὁ δυστυχὴς Ἰωάννης Ἰακώβος Ρουσσώ, ἤρχισεν νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὰς οὐρανίους ἐκστάσεις αἰτινες ὠδήγησαν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, ἀπέβαλεν εὐθύς τὸ σερμὸν ἔνδυμά του, και ἐφόρεσεν ἔνδυμα χειρῶνακτος. Μετὰ δὲ ταῦτα, παραφρονήσας ἐντελῶς, ἐνεδύθη ὡς Ἀρμένιος, και ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν παιδίων τοῦ χωρίου ἔπον ἑλλῶν ἐφυρθε τὴν ἀγρίαν μισανθρωπίαν του.

Τὸ σερμὸν και καθαρὸν ἔνδυμα ἀποδεικνύει πάν-

τοτε ὅχι μόνον εὐπορίαν, ἀλλὰ και ἠθικὴν και πνεύματος γαλήνην.

Ὁ ἀναγνώστης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μ' ἐρωτήσῃ «Τι καινὸν μεταξὺ τοῦ ἔνδυματος τῶν Ἑσπερίων, και τοῦ Πυρρών, και Ρουσσώ, και τοῦ τῶν Ἑβραίων τῶν ποιητῶν γάλα και τρυφάντας; πρὸς τί τῶσαι περιφράσεις και λοξοδρομίαι διὰ τὰ φέρονται αὐτάς;»

Ἀποκρίνομαι.

Ἄν εἶναι πάντοτε αἱ λοξοδρομίαι περιτταὶ ἢ ἐναντίας ὑπάρχοντι περιστάσεις καθ' ὅς ἀποδείκνυται και ἀφελιμώταται τὰ πλοῖα, ὅταν ὁ ἀνεμος πῆλῃ ἀντίπρῳρος, φέλουσι λοξοδρομεῖντα εἰς τὸν πρῶτον ὄρον αὐτῶν, και λοξοδρομοῦντες οἱ ἐφημεριδιογράφοι πληροῦσι χρόνον τὰ βελαντιὰ των.

Και ἡμᾶς ἐπίσης, ἐμὲ ἴσχυοντες περὶ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἔνδυματος εἰς τε ἡμᾶς αὐτοὺς και τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἠβελήσωμεν ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι πρῶτον νὰ ἀναγνώσῃ ὅσοι και καθαρῶς και ἀξιοπρεπέως, και ἰδίως αἱ μικρότεροι τάξεις τῆς κοινωνίας, ὅπως αἱ Ἑβραεῖδες τὰς ὁποίας ἀκτιστανοῦσι οἱ ἡσυχασταὶ, καθήκον μάλιστα προσδύσασθαι κατὰ τὴν ἐμπορίαν, τὴν βιομηχανίαν και τὴν ἐλευθερωτικὴν ἀγониάν. Τὸ σερμὸν ἔνδυμα ἀναφοῖ τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὰς ἰδέσεις αὐτοῦ ἀφελιμώτους, τὸ ἱμάτιον και τὴν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ, και τὸν πρῶτον και πρῶτον ἔργον ἔργον νὰ ἐκλύσῃ τὸν αἶμα τῶν ἄλλων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΡΩΜΑΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ἐπεξεργασθῆσα ἐπὶ τῇ βίβλῳ τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ Μαρτζέζου.

ΤΗΣ ΔΡ. ΦΡΕΑΡΙΤΟΥ

κατακτῆσθαι τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ὑβρουσ ἀπ.

Ἄμα ἤρξατο κατὰ τι νὰ διαδίδεται και ἀναγίνεται παρ' ἡμῶν ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ Ῥωμαϊκοῦ και τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου, ἐπιστῆ ἢ ἀνεκὴ συγγραφοῦν, γεγραμμένων μὲν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐπισημαίνων δὲ νὰ χειραγωγῆται τὸς ἰστορικοὺς τῶν ἡμετέρων Πανεπιστημίων κατὰ τὸ ἐπιμοχθῶν τῆς φρενῆτος αὐτῶν στάδιον και ἐν γὰρ τοὺς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπιμάχτην τοῦ δικαίου ἐκείνου και τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἀνασχελομενίας.

Ἡ ἀνάγκη μάλιστα συγγραφοῦν, παρατηρήσει ἐπιμελῶς τὰς πηγὰς τῆς ἱστορίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου εἶναι παρ' ἡμῶν τῶσιν μεγαλειότητα ὅση ἢ ἀπ-

τῶν γυναικῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον μεταδίδονται ἡμετέρα νεολαία δὲν εἶναι ἐξωκειωμένη μὴ τὴν γνώσιν τῶν πηγῶν ἐκείνων, ὡς συμβαίνει ἀλλοῶς, ἐνθα ἡ Ῥωμαϊκὴ φιλολογία ἀποτελεῖ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς μίσης ἐκπαιδεύσεως. Τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐπεχειρήσε νὰ ἀναπληρῶσῃ ὁ καθηγητῆς Κ. Κωνσ. φρεαρίτης διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ προκειμένου συγγράμματος. Βάσιν και θεμέλιον, οὕτως εἰπείν, τῆς συγγραφῆς ταύτης ἀποτελεῖ τὸ γνωστὸν διὰ τὸ εὐσυνεπτον και εὐκρινὲς αὐτοῦ ἐγχειρίδιον τῆς ἱστορίας και τῶν εἰσηγήσεων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, τοῦ καθηγητοῦ Θεοδώρου Μαρτζέζου. Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἐπήγαγεν εἰς τὸ συγγράμμα τὸ γερμανικὸν νομοδιδασκάλου τοιαύτας τροποποιήσεις και προσθήκας, ὥστε ἂν δὲν ἐφρόντιζε ν' ἀναφίρη, ὅτι ἐπὶ τῇ βίβλῳ τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ Μαρτζέζου ἐξέκοπτε τὸ ἀνὰ χεῖρας σύγγραμμα, δυσκόλως ἠβλομεν ἀναγνωρῆσαι ἐν τῇ περιεκτικότητι ταύτη βιβλίον τὴν τοῦ Μαρτζέζου στοιχειώδη πραγματείαν.

Και τῶντι πᾶσα σχεδὸν σελίς μαρτυρεῖ τὴν προστάθειαν τοῦ συγγραφέως τοῦ νὰ καταστήτῃ, διὰ προσθηκῶν και παραθέσεων, πληρεστέρως τὰς ἐννοίας τοῦ Μαρτζέζου, νὰ καταδείξῃ δὲ τὰ χωρία τῶν νόμων και τῶν Ἑλληνικῶν και Ῥωμαίων ἱστορικῶν, φιλοσόφων και ἱστορῶν, ὅφ' ὧν κτηροῦσιν αἱ ἐθνικαὶ ἐκείναι. Οὕτω π. γ. ἀντὶ τῶν ὀλίγων λέξεων, τὰς ὁποίας ἀπαντῶμεν ἐν τῷ ἐγχειρίδιῳ τοῦ γερμανοῦ νομοδιδασκάλου περὶ τῆς σπουδαίας διακρίσεως τῆς ἡλικῆς ἀπὸ τοῦ δικαίου, ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς συγκεφαλαιεῖ ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ (1 §, ἐν τῇ σημειώσει) πάνθ' ὅσα περὶ τῆς διακρίσεως ταύτης ἐξέφερον οἱ δοκιμώτεροι τῶν ἀρχαίων και νεωτέρων, ὁ δὲ μελετήσας τὸ μέρος τούτο τῆς εἰσαγωγῆς θέλει ἀποκτήσει ὀρθὴν και σαφῆ γνώσιν τῆς θεμελιώδους ταύτης διακρίσεως δι' ἧς ὀρίζεται τὸ ἀντικείμενον τῆς τοῦ δικαίου ἐνεργείας και ἡ φύσις αὐτῆς.

Ὅμοιος ἐν τῷ 2 § ἀπὸ τῶν ὀλίγων παρατηρήσεων τοῦ Μαρτζέζου περὶ τοῦ ἐξ ἑθνοῦ δικαίου, ἡ προκειμένη συγγραφή περιλαμβάνει πλήρη ἐκθεσιν τῶν ἰσχυῶν περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνικῶν, τῆς φύσεως, τῶν πηγῶν και τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἀρχῶν, παρέχουσα συνάμα και τὴν λύσιν τῶν σπουδαιότερων περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ζητημάτων.

Ἐν τῷ 8 § τῆς εἰσαγωγῆς παρατίθενται ἀκριβῶς αἱ Ἑλληνικαὶ και Ῥωμαϊκαὶ ἱστορικαὶ πηγαὶ τοῦ δικαίου τῶν Ῥωμαίων, προστίθενται δὲ και σύντομοι περιγραφαὶ τῆς ἐποχῆς και τοῦ εἴδους ἐκάστης αὐτῶν. Ἡ ἐκθεσις αὕτη, ἧτις ἐλλείπει ἐν τῷ ἐγχειρίδιῳ τοῦ Μαρτζέζου (τοῦλάχιστον ἐν τῇ ἀνὰ χεῖρας ἐμοῦ ἐκδόσει τοῦ 1834), ἐξοικειώσασα τὸν ἀναγνώστην μετὰ τῶν συγγραφοῦν τῆς ἀρχαιότητος, περὶ τοῦ πολιτευματος τῆς Ῥώμης και τῶν θεοκρατικῶν τοῦ ἀστυκοῦ αὐτῆς δικαίου, παρατρύνει αὐτὸν εἰς τὴν μελέτην τῶν συγγραφοῦν ἐκείνων, αἰτινες εἰσιν, κατὰ τὴν ὀρίην τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως γνώμην, (προοίμιον σελ. 1.) οἱ ἀσφαλτέτεροι ἀγωγοὶ τῆς γνώσεως τοῦ μέρους τούτου τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου.

Τὸ κύριον ὅμοις ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα πλεονέκτημα τῆς παρούσης συγγραφῆς συνίσταται εἰς τὴν ἀκριβῆ σημειώσιν τῶν μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν πηγῶν τοῦ ἀστυκοῦ τῶν βυζαντινῶν και τοῦ κανονικοῦ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δικαίου, αἰτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελοῦσιν, ὡς γνωστὸν, τὸ ὅν ἐν Ἑλλάδι ἰσχύουσι δικαίον. Περὶ αὐτῶν πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς ἐν ταῖς σελ. 233—246 τὸ δ' ἔργον αὐτοῦ ἠβλεπὲν ἀποθῆ ἐκωφελέστερον ἂν εἰς τὴν περὶ τῶν πηγῶν τούτων πραγματείαν περιλαμβάνασε τὰ συμπεράσματα τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν περὶ τῶν πηγῶν, τοῦ πρώτου τῆς ἐπιξεργασίας και τοῦ περιεχομένου τῆς ἐξασπίδου τοῦ Ἀρμενοπούλου, διότι περιέλασε, ὅτι διὰ τῆς προσθήκης ταύτης ὁ συγγραφεὺς ἠβλεπε συντελεῖται εἰς τὴν διάλυσιν πολλῶν δυσκολιῶν τὰς ὁποίας ἀπαντῶσι καθ' ἐκάστην οἱ περὶ τὴν θεωρίαν και τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐξασπίδου ἀναγροῦσμενοι.

Μετὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν βυζαντινῶν πηγῶν πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς περὶ τῆς τύχης τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐν τῇ δικαίῃ Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς καταλύσεως τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐξεργασίας τοῦ δικαίου τούτου και περὶ τῶν λόγων δι' οὓς διετηρήθη ἐκεῖ ἐν ἰσχύϊ. Ἦβλεπεν ὅμοις μεγάλως εὐεργετήσαι τοὺς συμπόλιτους αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ὡς περιλαμβάνονται ἐν τῇ προκειμένῃ συγγραφῇ και τὸ περισπούδαστον διὰ τοὺς Ἑλληνας ζήτημα, ἰκατὰ ποσοῖ και διὰ τὴν διατηρήσιν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει ὑπὸ τῶν τσαρρικῶν ζυγῶν ὁ βυζαντινὸς νόμος ἦτοι τὸ δικαίον τοῦ νεωτέρου χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς σήμερον; Περὶ τὸ ἀντικείμενον τούτο δὲν ἀπχολήθησαν πολλοὶ ἀλλὰ νομιζόμεν ὅτι ἦτο ἄξιον τῆς ἐμπεριθῆς μελέτης τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως, διότι μετὰ τοῦ ζητήματος ἐκείνου συνδέεται ὁ ἐν τῇ μακρῇ δουλείᾳ βίος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ πρὸς διατήρησιν και ἀνάπτυξιν τῶν οἰκείων θεσμῶν ἐν αὐτῇ τῇ δουλικῇ καταστάσει και τὰ ἀπαραράγραπτα αὐτοῦ δικαιώματα εἰς μέλλον ἄξιον τῆς κατερίας και τῶν ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ ἀγώνων των περιέλασε δὲ, ὅτι ἡ ἐπιμέλεια και ἡ ὀρθὴ κρίσις τοῦ συγγραφέως, τῶν ὁποίων προφανῆ δείγματα παρέχει τὸ ἀνὰ χεῖρας ἔργον αὐτοῦ, ἠβλεπὲν λύσαι πολλὰς περὶ τὸ ζήτημα τούτου ἀναρρομῆνας ἀπορίας, μάλιστα ἀφορῶν ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἠβήσαν ἐπαισθητῶς τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου βολήματα χάρις εἰς τὰς συγγραφὰς τοῦ Μάουρερ, τοῦ Γάιτ, τοῦ Λαχαριάν και ἄλλων.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς συγγραφῆς περιέχει τὴν συστηματικὴν ἐκθεσιν τοῦ ἰστορικοῦ (ἀστυκοῦ) δικαίου τῶν Ῥωμαίων. Προτάττει δὲ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ Α' βιβλίῳ τοῦ αὐτοῦ μέρους τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ δικαιωμάτων και τῶν διαφθῶν αὐτῶν εἰδῶν, περὶ τῆς ἀσκήσεως, ἐπιδιώξεως και ἐξαπαλλίσεως αὐτῶν, μετὰ τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῶν εἰς τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀναγομένων θεσμῶν. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς ἔλεγον οἱ Ῥωμαῖοι, ὡς τὰ δίκαια ἔνεκα τῶν προσώπων ὑπάρχουσι ἢ ἐν τῷ αἵματι ἐπομένῳ βιβλίῳ 3.

δήμου οὐδαμῶς εὐρίσκωμεν μόνον ἄνδρας ἐντελής ἀ-
πύρους, μεταξὺ δὲ τῶν ἀνάκτων καὶ εὐπόρους εὐρί-
σκωμεν (Ὀδ. Η. 239 κέ.).

Διαλαμβάνομεν ἐνταῦθα διὰ βραχέων, ὅσα διδά-
σκει ἡμᾶς τὸ ὁμηρικὸν ἔπος περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν
νέων ἡγεμονοπαίδων καὶ ὅσα ἀλλαχόθεν ἐκ σημασί-
ων καὶ ἀναλογιῶν δύναται βεβαιωθῆναι. Τὸ ἔπος
τοῦτο πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς βίβλος, καθ' ἣν
ἔχομεν νὰ προαναπολιξώμεθα καὶ τὰς καθ' ἑκάστον
εἰδικὰς σχέσεις τοῦ τε δημοσίου καὶ οἰκιακοῦ βίου
νὰ κρίνωμεν.

Τὰ δύο κύρια στοιχεία τῆς Ἑλληνικῆς ἀνατρο-
φῆς, τὴν μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν ἐκπαιδεύσειν,
εὐρίσκωμεν ἐν ταῖς ἀπαιξί: αὐτῶν ἀρχαῖς ἤδη κατὰ
τοὺς ἡρωϊκούς χρόνους. Ἀμφότερα τὰ στοιχεία ὁ
μῦθος πολλὰκις ἐπικόσμησε διὰ μεταγενεστέρων με-
ρῶν. Ὡς ἀρχαιότατον Ἑλλήνων παιδαγωγὸν ἢ πα-
ράδοσις χαρακτηρίζει τὸν Κένταυρον Χείρωνα, ὃς
τὸ ἄντρον ἐπὶ τοῦ ὄρους Πηλίου παρίσταται ὡς
ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἐν ᾧ ἐμφορβήθησαν
οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν νέων ἡρώων (Πηδ. Πυθ. Α'.
102. κέ. 5. 21, κέ. Νεμ. Γ'. 43. Η. Ξενοφ.
Κυνηγ. Α'. 2. Πλουτ. π. μουσ. 40). Ὁ Χείρων
ἀπεικονίζει τὴν ὅλην ἔννοιαν ἐκείνης τῆς παιδαγωγίας
ἀνατροφῆς, καὶ δύναται ἡμῖν ὡς προσωποποίησης
τῆς μυθολογητικῆς παιδαγωγικῆς. Ἡ μὲν διδασκαλία
τοῦ Κρονίδου σημαίνει τὴν διὰ προαιωνίου καλ-
λιεργίας ἐξοδὸν ἐκ τῆς ἀρχαῖης ἀγνοίας εἰς ἡ-
μερώτερα ἤδη καὶ ἐγγειότερον ἀνθρωπισμὸν, ἢ δ' ἐν
τῇ Πηλίου διατριβῇ ὑποδεικνύει, ὅτι ἐν τῇ βροσίῳ
Ἑλλάδι, μάλιστα δ' ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Θράκῃ ἀνα-
πτυχθεὶς πρωϊμότητα ὁ πολιτισμὸς, ἐκείθεν ἐπέξ-
τάθη καὶ ἐπὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. (Οἱ Ὀμηρικοὶ καὶ
Πιερίοι κούροι, Κόρυμβος, Φιάρμιον, Θέμιρις,
Λίνος, Μελάμπους, Πάρριος, Ὀρρεός.) Ἐκ τοῦ με-
γάλου ἀριθμοῦ τῶν τροφίμων, τῶν κατὰ τὴν παρά-
δοξον ἐκ τῆς σχολῆς αὐτοῦ ἐβλήθησαν, ἀναφέρονται
ἐνταῦθα μόνον τῶν Ἰάσωνα καὶ Ἀχιλλέου, ὅς ὁ Πην-
δαρος ὑψηλῶς ἐγγιόμαζεν ὡς μάλιστα τοῦ Χεί-
ρωνος (ἐν ἄνω.) (2) Ὁ πολλὰκις ἐπισημασθεὶς καὶ

(2) Τὸν δὲ (Πηλίου) θεοστέτατον ἀγνοοῖσι λόγους
Ἰὼδ' ἀμείψθη (Ἰάσων) φησὶ διδασκαλίαν Χεί-
ρωνος οἴπειν ἄντρον γὰρ νέεμαι
Παρ' Χείρωνος καὶ Φειλίας, ἕνα Κένταυρον με-
κόρου θρέψαν ἀγαθῶν. (Πηδ. Α'. 102 κέ.) —
Ξενοφ. δ' Ἀχιλλέου τὰ μὲν μύθων Φειλίας ἐν
δάμει,
Ἡαῖς ἐὼν ἄλλοις μεγάλα ἔργα, γερσὶ θεομῆτι
βραχυπέδωσι ἀποῖτα πάλιν, ἴσα τ' ἀμύμων
Μάχη λόντεςσιν ἀγροτέροις ἔπραστον φόνον.
Κάπρου τ' ἔκαστε, σπύματα δὲ παρὰ Κρονίδου
Κένταυρον ἀσήμενοντα κόμειεν,
Ἠξέτης τὸ πρῶτον, ὅλον δ' ἔπειτ' ἀν χρόνον.
τὸν ἐδάμειον Ἄρτοισι τε καὶ θεοστέτ' Ἀλάνα,
Κτένειοντ' ἑλάφους ἀνὰ κωνῶν δολιῶν ἢ ἐράλιον.
Ποσπὶ γὰρ κρήνηται, λεγόμενον δὲ τοῦτο προ-
τέρων

διὰ μεταγενεστέρων μερῶν εὐρυθυεὶς μῦθος ὡς ἀντι-
κειμένα τῆς παιδείας αὐτοῦ χαρακτηρίζει τὴν κυ-
ρηλαίαν μετὰ τῆς ἀπ.λαυαίας, τὴν ἱατρικὴν, τὴν
μουσικὴν (ἐξ ὠδῆς καὶ κιθαρισμοῦ), μαρτυρικὴν καὶ
δικαιοσύνην (δικαίων καὶ νομίμων γυθῶν.) (Πλουτ.
π. μουσ. 4, 40, φιλοστρ. Περ. 9.) Μνημονεύονται
δὲ καὶ παλαιότερα αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀπεραβιάστου τοῦ
ὄρμου, περὶ τῆς τῶν θεῶν νεμίσεως καὶ τῶν μύθων
τοῦ ἐξέλασσεσθαι αὐτοῦ, ἐνομοῦν, ὡς ἢ ἀρχὴ ἀρ-
κούτου ἀναγνωρίζεται ἐκ τῶν ὄρμωδων λαγομῶν
πο ημάτων, (Ἄργον. Ὀρρ. στ. 382. Πλουτ. ἐρη. 2.)
Καὶ παραγγέλλεται δὲ τινα, ἄπειρ λέγεται τῷ ναυ-
Ἀχιλλεῖ δοθῆναι, πρὸς αὐτὸν ἀναγίγεται. Ὁ Πην-
δαρος λέγει, ὅτι ὁ Παιδῶδες ἐπαγωγικὸς αὐτῶν ὡς
ποιητικὴν ὑπόθεσιν, (Ἔ. 31. 4. Μαρτυρεῖται Χεί-
ρωνος, καὶ διδασκαλίᾳ δὲ τῇ Ἀχιλλέου. Ὁ δὲ
γυμναστικὸς Ἀριστοφάνης τὴν συγγραφήν ταύτην,
καὶ ὑποθέσκει ὀνομασμένην, τῇ Παιδῶδι προσέγρα-
ψε. Quintil. 1, 1, 15.) Κατὰ Πίνδαρον ἐν τῇ συ-
μμετικῇ ἐπιμέλειᾳ τῶν τροφίμων ἐνεργῶν μέρος ἐ-
λάμβανον καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ Χείρωνος (Πηδ. Α'.
102 κέ. Η.). Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς σχολῆς τοῦ Κρονίδου
ποθήκει μέχρι τοῦ Ὀμηρικοῦ ἡρωϊκοῦ κόσμου, καὶ
τοὶ κυρίως ἀνήκει εἰς περιόδον προγενεστέρων τῆς ἐ-
πίου στρατείας, καὶ ὁ (ἑμφορβὴν ποιῶν)
μυθῶν περὶ τῆς ὑπὸ Χείρωνος παιδεύσεως τοῦ Ἀ-
χιλλέου. Ἀλλ' ὁ Πίνδαρος ἄλλοις μύθοις ἐποικί-
εργαζεν ἐκεῖνα.

Ἐν ταῖς Ὀμηρικοῖς χρόνοις ὡς ὁ βίος ἐν γένει φαί-
νεται ἤδη πολλὰκις κεκατισμένος καὶ συντεταγ-
μένος, αὐτῶν καὶ ἡ ἀνατροφὴ παρίσταται ἤδη μὲν
ποῖς ὁρισμένοις τύποις, καὶ τὸ ἀπαιτούμενον ὡς
εἶναι τὸ ἡλικίον μέρος τοῦ χαρακτηρισμοῦ ἐκείνων τῶν
χρόνων, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τῶν θεῶν κόσμῳ ἀντα-
κλόμενοι. Ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς σὺν ταῖς
περὶ αὐτοὺς φαίνονται ὡς δύο κορυφαῖοι ἀντιπρῶ-
σωποι. Ἐξαιρουμένων μερικῶν περιπτώσεων, ἡ ἀνα-
τροφὴ, τοῦλάχιστον ἐν τῷ πρώτῳ σταδίῳ, μὲν συ-
νήθως ἔργον οἰκιακόν, καὶ τὸ πρὸς τὴν μόρφωσιν
τοῦ πνεύματος μάλιστα εἰσι καθ' ὅλου μικρὰ τὴν
ἐκτασιν.

Ἀρχόμεθα δ' ἐκ τῆς τροφικῆς ἡλικίας. Παρ'
Ὀμήρῳ τὸ βρέφος δὲν τρέφει αὐτὴ ἡ μήτηρ, ἀλλ'
ἐπιτρέπει πρῶτον τὸ ἔργον τοῦτο (Ἰλ. 7, 461,
(Ὀδ. 7, 401). Ἀλλὰ κατὰ μεταγενεστέρων πα-
ράστατον τοῦτο τὸ ἔργον ἀναδέχεται πολλὰκις ἀλλή-
ἢ γυνὴ τοῦ ἑρσοῦ, ὡς ἡ Ἀλεμήνη (Θεοκρ. Κ3.
3. κέ.). Κατὰ πρῶτον δὲ τὸ ἤδη ἀκμῶδες παιδίον
ἀνατρέφεται ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἐπι-
κέλευσιν τοῦ πατρὸς, τῆς μητρὸς καὶ τινος θερα-
πειῆς. Ὁ πατὴρ διασκεδάζει μετ' αὐτοῦ, τὸ καλεῖ-
ται ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὸ τρέφει μάλιστα μιλῶν
καὶ στέπει (Δημῶ οἶον. Ἰλ. X. 500), τὸ καὶ

Ἔπος ἔχον βάλματ' αὐτῶν τρέφει λείων.
Ἰάσσι ἔδδον τίγρι, καὶ ἐπιτετον Ἀσπλήτισ
τὸν φαρμάκων διδάξει μελαχόγισμα νέου
(Νεμ. Γ'. 4

λαὶ ἐπὶ τῆς ἀγάλης του καὶ φιλεῖ (Ἰλ. 7, 475, ὁπποῦν
σορ. Α'. 511. 516 κέ.). Τῷ ὁπποῦν ὁρμητικῶς
παιδί ἐφίσταται συνήθως παιδαγωγός τις ἢ συντρο-
φος, ὅστις ἐνίοτε μόνον ὀλίγα ἐτη προεύτερος αὐ-
τοῦ ὦν, εἶναι νεανικὸς φίλος ἢ συνήθης αὐτοῦ, ἢ προ-
εύτερος τις συγγενῆς τῆς οἰκίας, ἐκ πενίας ἢ ἐξ ἄλ-
λης δυσμενῶς τύχης καταφυγὼν παρὰ τὸν εὐπορον
συγγενῆ. Οὕτως ὁ Φοῖνιξ, τὴν ὄργην τοῦ πατρὸς του
Ἀμύντορος φεύγων, ἔρχεται εἰς Φθίαν πρὸς Πηλεῆ,
ὅστις προφρονῶς ὑποδεξάμενος αὐτόν, τὸν ἀγαπᾷ
ὡσεὶ τὸ πατὴρ ἐν παιδῶ φιλίᾳ μόνον, τὴν ἰ-
γίγον ἢ καὶ τὴν καθιστᾷ ἐπὶ πολλοῦ λαοῦ. (Ἰλ.
I, 438—81). Ὡς γέρον φημιζέται ὁ Φοῖνιξ τὸν
νέον Πηλεΐδην φιλοφρονῶς ἀνατρέψας, καὶ ἀξιοθέτη-
μορφώσας διὰ τὸν βίον α μύθων τε φυτῶν ἔμμεται,
πρηκτῆρά τε ἔργων. (Ἰλ. I, 443). ἢ Ἄλλος δ' ἐ-
ταῖρος καὶ νεανικὸς σύντροφος τοῦ Ἀχιλλέου εἶναι
ὁ Πάτροκλος. Καὶ τοῦτοι ἤγαγε παρὰ τὸν Πηλεῆ
ἀνατρία τις τύχη. Παιδίον ὦν, ἐπὶ παιδείᾳ ἀστρα-
γάλων θυμωδῆς, κατέκτεινε τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμφιδά-
ματος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πατὴρ του Μαιώνιος ἤ-
γαγεν αὐτόν ἐξ Ὀποῦτος εἰς Φθίαν, ἔθθα ὁ Πηλεὺς
ὑποδεξάμενος αὐτόν εἰς τὸν οἶκόν του, τὸν εὐρεψεν
ἐπιμελῶς καὶ τὸν ὠνόμασε θεράποντα τοῦ καλοῦ
υἱοῦ του (Ἰλ. Ψ, 90). Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς αὐτὸς τὸν
ὀνομάζει ἐταῖρόν του (Ἰλ. Σ. 98). Ὡς προεύτε-
ρος τὴν ἡλικίαν ὦν ὀφείλει περιεπεῖν τὸν Ἀχιλλεῖα
καὶ εἰδ' οἱ γάθαι πιπικῶν ἔπος, ἢ ὑποδέσθαι,
καὶ οἱ σημάειν. » (Ἰλ. Α. 785. κέ.). Ὁμοί-
α τύχη κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους ἤγαγε πρὸς τὸν
Κροῖσον τὸν ἀπὸ βασιλικῶν γένους καταγομῶνον φρύ-
γα Ἀδραστος ὁ δὲ Κροῖσος ὑποδεξάμενος αὐτόν καὶ
καθάρως, τὸν διώρισε σύντροπον καὶ φίλακα τοῦ
ἰδίου υἱοῦ (Πηδ. Α'. 35). Ἀλλ' ἐκ τούτων τῶν
παραδειγμάτων ἐξάγεται, ὅτι τοιοῦτοι ἐπὶ τῶν υἱ-
ῶν διοριζόμενοι καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπιστασίαν τινα ἐξ-
ασκούντες σύντροφοι καὶ ἐταῖροι ἀκριβῶς διασταλ-
τέοι ἀπὸ τῶν παιδαγωγῶν τῶν ὑστέρων αἰώνων. Ἐ-
κείνοι μὲν ἦσαν νέοι, εὐγενεῖς τὴν καταγωγὴν, ἐπὶ
τοῦ πάλου τοῦ βίου ναυαγήσαντες, πλησίον συγγε-
νῶν ἢ φίλα φρονούντων ἡγεμόνων ὑποδοχὴν εὐρόντες
καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν σύντροφοι κατασταθέντες, οἱ
δὲ παιδαγωγοὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων συνήθως δοῦ-
λοι ἦσαν. Καὶ οἱ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων δὲ ποιητῶν
κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἱστορικὰς χρόνους ἀναφερόμε-
νοι παιδαγωγοὶ ἄλλο ἔργον φαίνονται ἔχοντες ἢ τὴν
οὐσιώδη πνευματικὴν ἐκπαιδεύσειν καὶ μόρφωσιν τῶν
παιδῶν διὰ τὸ αὐτοὶ ἦσαν παλαιοὶ πιστοὶ θεράπον-
τες τοῦ οἴκου, ὑπηρετούντες, ἐποπτεύοντες καὶ ἐκτός
τῆς οἰκίας συνοδεύοντες τοὺς παῖδας ἀμφοτέρων
τῶν γένων. Ἰσὸ τὴν τε εὐταίαν σχέσιν ὁμοιάσουσι
πάντως τοῖς μεταγενεστέρους παιδαγωγοῖς, τοῦτο
μόνον διαφέροντες, ὅτι οἱ αὐτοὶ δὲν ἦσαν καὶ ἐν τῇ
ὑπηρεσίᾳ τῆς οἰκίας ἐγγηράσαντες ἄνδρες (πρβλ.
Ἐυριπ. Φοιν. 86, κέ. Ἠλέκτ. 483. κέ. παιδικῆς
τροφῆς) τοιοῦτοι παιδαγωγοὶ, κατὰ τὴν κυρίαν
τῆς λέξεως σημασίαν, μετὰ καθαρῶς ὑπηρετικῶν χα-
ρακτηρῶν ἀναγκαιῶς καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις

ὑπῆρχον, καὶ εἰς ἐπι κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους
γίγνεται μεία περὶ αὐτῶν, τοῦτο θεωρητικὸν ὡς
ἀπλήν τοῦ ποιητοῦ μεταφορῶν (Ἐυριπ. Μην. 64, ὁ
παιδαγωγὸς ὀνομάζεται ἀνδραυλός).

Ἡ πνευματικὴ διαμόρφωσις τοῦ παιδὸς καταρ-
θεῖτο τὸ πρῶτον διὰ τῆς ἐν ὠδῇ καὶ κιθαρισμῷ
ἐκπαιδεύσεως, καὶ οἱ διδασκαλοὶ τῆς τέχνης ταύτης
ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἦσαν ἤδη ἐν πολλῇ τιμῇ. Οὕ-
τως ἡ μεταγενεστέρη παράδοσις ὀνομάζει διδασκά-
λους τὸν Ὀρφέα καὶ τὸν Λίνον (Θεοκρ. ΚΑ'. 100).
Φόρμιξ καὶ κιθαρις σημαίνουσι τὰ χορδοῦνα ὄρ-
γανα ἐκείνων τῶν χρόνων (Π. I. 186. Ὀδ. Θ'. 67.
Ἀπολλ. ῥοδ. Α'. 327). Ἑλληνικὰ ἄσματα, ἀπλῶ τὴν
μελωδίαν, ἔχοντα ὑπόθεσιν τὰς πράξεις προτέρων ἢ
συγγενῶν ἡρώων (κλέα ἀνδρῶν) ὅποια ἀποδίδει
τὸ ὁμηρικὸν ἔπος τῷ φημίῳ καὶ δημοδίῳ (3) ἀπε-
τέλουν τὸ κυριώτατον μέρος τῆς μουσικῆς ἐκείνης
παιδεύσεως. Ἰδιῶ καὶ κιθαρις ἀρτύνοντι καὶ αὐτὰ
τὸ δαιτῆρον (μο.ε.π. τ' ὄργησθε τ' τὰ γάρ τ' ἀνα-
θήματα δαιτῆρ. (Ὀδ. Α. 152; 325. Α. 17, κέ. φ.
430). καὶ μύλλον ἀκούεται ἡ ὠδὴ ἐκείνη, α ἤτις ἀ-
κούοντ' ἔπειτα κωτάτη ἀμνησκήθηται » (Ὀδ. Α. 352).
Καὶ ἐν τῷ τῶν θεῶν συμπόσιῳ φάλλεται ἡ ὄρμηξ
(Π. Α. 603). Ἐκτός τούτων πρῶτως ἐσπούδαζον
ὅπως παραδίδωσι τῷ παιδί καὶ τῷ ἐφίλῳ τὸν
ἀναγκαῖον βαθμὸν τῆς περὶ τὸν βίον πρακτικῆς σο-
φίας, συνισταμένης ἐκ παραγγεμάτων, ἀφελίμων
γνωμικῶν καὶ δοκιμῶν ἀποφθεγμάτων σοφῶν ἀν-
δρῶν, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διαδιδομένων. Ταυ-
αὐτὰ ἡθικὰ ἀποφθέγματα περιλαμβάνουσι συνάμα
καὶ παραγγέλματα φιλανθρωπίας καὶ φιλοξενίας (4)
τὸ ὁμηρικὸν ἔπος παρέχει ἀξιολόγησόν ἀνιμὸν πρα-
κτικῶν κανόνων (μάλιστα ἐν ταῖς λόγοις τοῦ Νέστο-

(3) Ὁ μὲν Φημίος ἦδη τὸν υἱόστον τῶν Ἀχαιῶν (Ὀδ.
Α. 325. κέ.), ὁ δὲ Δημόδοκος

Νεῖκος Ὀδυσσεὺς καὶ Πηλεΐδην Ἀχιλλέου,
Ὡς ποτε δηρίσαντο θεῶν ἐν δαιτὶ θελίῳ
Ἐκπάγλους ἐπέεσσιν.

(Ὀδ. Θ. 75.)

Καὶ τὰ περὶ τὸν δούριον ἵππον (αὐτ. 487 κέ.).

(4) Βῆ δ' ἰθὺς προδύροτο (ὁ Τηλέμαχος), νεμεσῆθη
δ' ἐνὶ θυμῷ

ἔειπον δὴθὰ θυρήσιν ἐφροσάμεν. Ἐγγυθὶ δὲ σπᾶς
Χεῖρ' εἶλε δεξιτερῆν, καὶ ἐδέξατο χάλκων ἐγχος.
Καὶ μιν φωνήσας ἔπειτα πτερόντα προσήδα.
Καίρε ἔειπε παρ' ἄμμι φίλησσαι, αὐτὰρ ἔπειτα
Δεῖπνον πασάμενος μυθήσασαι, ὅτεπο σε χεῖρ'
(Ὀδ. Α. 119 κέ.)

Οὕτω καὶ ἀλλαχόθεν (Ὀδ. Η. 159).

Ἄλκίνο, οὐ μὲν τοι τὸδε κάλλιον, ἀλλ' ἐστὶ
εἶνον μὲν χαμαὶ ἦσθαι ἐπ' ἐσχάτῃ ἐν κρησίν.

Ἄλλ' ἄγο δὲ εἶνον μὲν ἐπὶ ὄρνου ἀργυροῦλου.
Ἰῖσον ἀναστήσας, αὐ δὲ κη ἡμεσοὶ κέλευσον

Οἶνον ἐπιχεῖσαι, ἕνα καὶ διὰ τερπικρασίῳ
Σπείσομεν, δὸθ' ἰκέτησιν ἄμ' αἰδοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ἄρπον δὲ ξείνη ταμίη δότω ἐνδοῖν ἐόττων κτλ.

ρος και φοίνικος). ἔτι μίῃονα τὰ ἡσιόδει· ἔργα μὲν λυγρὰ σήματα, ἄπειρ γράφας ἐν πίνακι κτῶ· καὶ αἱ ἡμέραι, πλείστον δ' οἱ μεταγενέστεροι γινώσκοντες ἰσοπέδοντι πρὸς τὸν πενθερὸν του Ἰσθάτην, παρέχουσιν ἡμῖν ἱκανὴν πιθανότητα, ὅτι ἤδη τότε ἀρχή τις εἰς τὴν γῆρα τῆς ἀλφειοῦ γράφης ἦν γεγεννημένη, ὃ δ' ἀϊόλογος πλοῦτος τῶν σχημάτων τῆς γλυπτικῆς καὶ τορευτικῆς, ἄνευ περιγράφει ὁ Ὀμηρος μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀσπίδων τῶν ἡρώων, καλῶς καὶ ἡ τέχνη τοῦ γαλκίως καὶ τοῦ χρυσοῦ (Ὀδ. Γ', 425, 432) ὑποθέτουσι τοῦλάχιστον γινώσκοντες τῆς γραφικῆς ἢ ἰχνογραφίας. Ὅπου δ' αὕτη ὑπάρχει, ἐκεῖ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν καὶ γραμμικὰ σημεῖα, ὅταν ἀτελῆ καὶ ἰσογλυφικὰ κἂν ὑποτεθῶσι. Ἐὰν λοιπὸν ὑπῆρχον τοιαῦτα σημεῖα, καὶ διδασκαλία τις αὐτῶν παρεδίδοτο τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνάκτων. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἀπλῆ τις μνηστικὴ ἢ ἱκανὴς διαδεδομένη (Ὀδ. Β', 146 κεξ.), ἰδίως ἐν τῆς πύσης τῶν κτηνῶν μνηστεύματα, ἐν ᾧ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μίμναιες βελυτέρας γινώσκοντες, καὶ εἰδικωτέρως περιστάσεις ἐξημερεύειν ἠδύναντο (Ὀδ. Β', 157. κ. ἀλ.). Καὶ ταύτης λοιπὸν διδασκαλίας τινὲς ἐπιμαρτυροῦσι οἱ νῆσι βλαττοὶ τῶν ἀνάκτων. Ἐκ τῶν εἰρημικῶν συνάγεται καὶ ὅλον, ὅτι ἡ πνευματικὴ διαμόρφωσις ἢ ἐκπαίδευσις περιελάμβανε μίμναια καὶ κἄλλων πρακτικῶν γνώσεων, δι' ἃν τῆ μὲν ἀνακτοῦ ψυχῆ τοῦ νέου προεγίνετο ἡλικίᾳ ἐν τῆ δημοτικῆ καὶ οἰκιακῇ συναναστροφῇ, τῆ δὲ διανοίᾳ ἀντιληπτικῆς καὶ κριτικῆς ἱκανότης.

Ἐπιμαρτυροῦντες τῆς ψυχικῆς διαμορφώσεως ἀναπτύσσεται ἡμῖν ἡ σωματικὴ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἧτις φυσικῶς τῷ λόγῳ ἦν καὶ ἡ ἐπικρατικὴ (5). Ἀπικόνισμα τι ταύτης παρέχει ἢ ἐν ταῖς ὁμηρικαῖς βαφιδίαις περιγραφῆ τῶν ἀγώνων. Αἱ ἐν ταῖς μνημονεύονται ἀσκήσεις διεξάγονται μετ' ἐπιστροφῆς καὶ τέχνης καὶ ἀποτελοῦσι τὰ κύρια στοιχεία τῆς γυμναστικῆς καὶ ἀγωνιστικῆς καὶ ἐν τῇ κατὰ τοὺς μεταγενέστερους χρόνους, τελειότερα διαμορφώσι αὐτῶν. Ὁ μὲν ἵππιος ἀγὼν συνίσταται μόνον ἐν ἀρματοδρομίᾳ μετὰ διζύγου ἀρματος ἢ τοῦ ζυγοῦ, ἧτις τότε ἤδη διεξάγεται κατὰ δοκίμιον κανόνα. Ὁ Νέστωρ πρὸ τῆς ἐξορμήσεως δίδει παρακινήσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀντιλόχῳ, ὅς ἐκκληρῶν ὁπότε μετὰ βραδείων ἵππων παραφθάνει καὶ προεξέλασται τὸν Μινέλαον, καλλυτέρος ἵππους ἔχοντα. Σηχρότως παρατηρεῖ ὁ Νέστωρ πρὸς τὴν Ἀντιλόχῳ, ὅτι νῦν ὄντ' αὐτὸν « ἐπιλήσαν Ζεὺς τε Ποσειδάων τε, καὶ ἱπποῦντες ἐδίδαξαν παντείαις. » (Ὀδ. Ψ', 306 κεξ.). Ἐκ δὲ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ὁ ἀπλοῦς δρόμος, ἢ πάλη, ὁ δίκκος, τὸ ἀκόντιον καὶ ἡ πυγμὴ ἐτελοῦντο οὐκ ἄνευ κανόνος, τέχνης καὶ εὐπυγμότητος (Ὀδ. Ψ', 653. κεξ.). Ἐν τοῖς πρὸς τμήνῳ τοῦ Παιτρύλλου τελομένους ἀγῶσι παρουσιάζονται ὡς ἀγαθοὶ δρομίαις Ἄϊας ὁ Οὐλέας, Ὀδυσσεύς καὶ Ἀντιλόχος, καὶ φησίνονται δεινύσαντες τὸν δρόμον κατὰ

(5) Ὁ μὲν γὰρ μίξοι κλέος ἀνέρος ὄφρα κεν ἦσαν, ἢ ὅ τι ποσσὶν τε βῆσει καὶ χερσὶν ἔλθω. (Ὀδ. Θ', 117.)

τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς περ καὶ οἱ ἀγωνισταὶ τῶν μεταγενέστερων χρόνων, ἅμα δὲ καὶ μετὰ σφοδρῶς τῶν βραχιόνων κινήσεως (Ὀδ. Ψ', 772, γοῖα δ' ἔθρακεν ἢ Παλλὰς Ἀθήνη) ἰσχυρὰ, πόδας καὶ γέγραυ ἵππερθεϊ. Ἐν τῇ πάλῃ ἀγωνίζονται ὁ Τελαμώνιος Ἄϊας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ἡ ῥώμη τοῦ προτέρου ἀντιπαρατίθεται ὑπὸ τῆς πανουργίας τοῦ δευτέρου, (Ὀδ. Ψ', 726, κεξ.) Ἐν τῇ πυγμῇ ὁ Ἐπειὸς δεικνύει, ὅτι ἡ ἀγωνιστικὴ ἢ ἀρετὴ διαφέρει τῆς πολεμικῆς, δὲν συστέλλεται νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι εἶναι ἀνίκητος ἐν τῇ πυγμαχίᾳ, ἐνῶ εἶναι κατώτερος ἐν τῇ μάχῃ (Ὀδ. Ψ', 670. κεξ.) (6). Ἐν τῇ ἐπιτηδεῖα βολῆ τοῦ πάλου (σιδηροῦ σφαιροειδοῦς δίσκου) ὑπερβάλλει πάντως ὁ Πολυπόιτης (836, κεξ.). Ἐπειτα ἐπονται ἡ ὁπλομαχία, ἐν ᾗ ἴσα ἄλλα λαμβάνουσι ὁ Τελαμώνιος Ἄϊας καὶ ὁ Τυδείδης Διομήδης, (800 κεξ.), καὶ ἡ τοξοβολία, ἐν ᾗ νικητὴς ἀναδείκνυται ὁ Μηριόνης ἀπέναντι τοῦ Τεύκρου (850 κεξ.). Ἐκτὸς τούτων σποράδην μνημονεύονται διάφοροι ἀσκήσεις (Ὀδ. Δ', 343 κ. ἀλ.). Οἱ φαίαιες φαίνονται γνήσιοι Ἕλληνες, διότι ἐξασκοῦσι τὴν γυμναστικὴν καὶ αὐτὸν τὸν σφαιρισμὸν μετ' ἐργαστικῆς συνεισοῦς (Ὀδ. Θ', 120. κεξ. 186. κεξ. 370. κεξ.). Παρὰ τὰς προηρημένους γυμνασίας καὶ τὸ ἄλλα διεξάγεται παρ' αὐτοῖς (αὐτ. 128.).

Εἰ δὲ καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς υἱῶνας δὲν εὐρίσκουμεν καλαίστρας καὶ γυμνάσια, μὴδὲ παῖδες ἀκόμη παρουσιάζονται εἰς τοὺς ἀγῶνας, ὡς βραδύτερον παραδεκτικόν ὅμως, ὅτι καὶ ὁ ὠριμώτερος παῖς καὶ ὁ ἐφηβὸς νέος ἴσταν ἤδη ἐν ταῖς εἰρημικαῖς γυμνασίαις ἐνηστημένοι καὶ διὰ τοῦτο τὴν δυνατὴν σωματικὴν διαμόρφωσιν κεκτημένοι. Ἴδιοι διδάσκαλοι δὲν μνημονεύονται ἐν τῷ ὁμηρικῷ ἔπει, καὶ τοὶ ὁ μεταγενέστερος μῦθος παραδίδωσιν ὡς τοιοῦτους ποτὲ μὲν θεοὺς, μάλιστα τὸν Ἑρμῆν, ποτὲ δὲ περιφήμους ἥρωας (Θεοκρ. ΚΑ', 114.), ἄλλοτε τὸν ἴδιον κατέρα τοῦ ἐκπαίδευσίμου. Ἡ διδασκαλία οὖν πιθανῶς ἦν ἥττονος λόγου ἀξία, ἢ ἡ ἰδίᾳ ἀσκήσις, καὶ μάλιστα μετὰ τινος εἰδήμονος. Ὁ προσώτερος καὶ ἀξιωματικὸς τῶν νέων, ἤδη αὐτὸς δεδοκιμασμένος ἐν ἀγῶνι, εἰρηγίετο, φαίνεται, τοὺς φίλους του, οἵτινες ἔπειτα αὐτοὶ δι' ἐαυτῶν προσεκτῶντο τὴν περαιτέραν διαμόρφωσιν ἐν τοῖς ἀρσένουσι αὐτοῖς ἀγῶσι. Διότι μετὰ τινων ἐξαιρέσεων ἤδη παρ' Ὀμηρῷ εὐρίσκουμεν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἡρώων ἐν μίᾳ τινι ἀσκήσει διαπρέπει. Οὕτω π. χ. ὡς ἐξαιρέσειν εὐρίσκουμεν, ὅτι Ὀδυσσεύς ἐστὶν ἀγαθὸς τε δρομὸς καὶ εὐστροφὸς παλαιστής, ἀριστὸς δυσκοῦλος καὶ βέλτιστος τοξευτὴς (Ὀδ. Ψ', 709. κεξ. 755. κεξ., Ὀδ. Θ', 186, κεξ. 221, κεξ.). Οἱ σύνθετοι ἄθλοι, τὸ πένταθλον καὶ τὸ καγκράτιον, δὲν ἴσταν ἤδη κατὰ τοὺς ἡρωϊκούς αἰῶνας εἰσηγμένοι. (Πινδ. Ἰσθμ. Α', 26. Β.)

Ἡ δὲ τοῦ γυναικείου γόλου ἀνατροφή καὶ παιδείας ἦν ἀπλῆ καὶ μικροῦ λόγου ἀξία. Ἡ γυνή,

(6) ————— Ἐπεὶ εὐχομαι εἶναι ἀριστος, ἢ οὐχ ἄλλος, ὅτι μάχης ἐπιδύομαι, οὐδ' ἄρα πῶς ἦν ἐν πάντεσσ' ἔργοισι δοκίμονα φῶτα γενέσθαι.

εἴτε ἔγγαμος, εἴτε ἄγαμος, ἐν τῷ στενῷ οἰκιακῷ κύκλῳ περιοριζομένη, ἠσυχολεῖτο κατ' ἐξοχὴν περὶ τὸ νῆθιν καὶ ὑφαίνειν (Ὀδ. Ζ', 456, 491. Ὀδ. Σ', 314, κεξ., Α', 357, Β', 84, κ. ἀλ.) Παρὰ ταῦτα εἴς τέλει φυσικῶ τῷ λόγῳ καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ἔργα, οἷο' τὴν πλῆσιν τῶν ἐνδυμάτων (Ὀδ. Ζ', 31, κεξ.). Ἡ νεανική θυγάτηρ τῶν ἀνάκτων διατιτῆται ἐν τῷ πατρὸς ὕπῳ τὴν ἀμεσον ὑραπειάν τῆς μητρὸς καὶ τῆς τροφῆς. Περὶ φήμης ἀγαθῆς (ῥάτις ἔσθλη, Ὀδ. Ζ', 29. κεξ.) πολὺς ὁ λόγος. Ὡδὴν δὲ καὶ γινώσκοντες ἀξιόματα καὶ ἀπλῶς διδασκαλίας οἰκιακῆς ἠθικῆς εὐρίσκουμεν ἐν τῷ ὁμηρικῷ ἔπει ἀποδιδομένα πρὸς τὰς ἡγεμονίδας παρθένους. Παρ' Ὀμηρῷ λοιπὸν ὑποδεικνύεται ἡδὴ ἡ τρίτος τῆς οἰκιακῆς αὐτῶν ἐκαστοῦ σκολήσεως, τὸ μεταγενέστερον αὐτῶν προορισμὸς καὶ τῆς σημασίας, καὶ ὁ τῆς ἐκπαίδευσως αὐτῶν τύπος ὑποτυποῦται. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ὁμηρικῶν γυναικῶν περὶ δὲ τῆς τῶν μίᾳ Ὀμηρον ἀκολούθως.

(Ἐπεται συνέχεια.)
Α. Ι. ΜΑΥΡΟΦΥΣΗΣ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλῶδ. 402.)

LXI.
Τοῦ Γαρδικίου.

Ἀθῶνα μὴ λαλήσετε, κοῦκοι νὰ βουβαθῆτε, καὶ εἰς καίμενοι ἀρθαντικά οὐλοὶ νὰ πικροθῆτε. Τὸ κάστρον ἐπροσέφυγε καὶ αὐτὴ ἡ ἄουρμείσα, καὶ τὸ Γαρδικὶ τὸ κακὸ δὲν θὲ νὰ προσκυνήσῃ, Μόνε γυροῦει πῆλομο θῆλει νὰ πολεμήσῃ. Καὶ Ἀλιπασῆς σὺν τόμαθε πολὺ ἀγαθὰ τοῦ ἔλθε. Γράφει καὶ στέφνει μπουγιουρῆ ὁ δῆλος τοῦς μπικασάδες Σ' ἐσένα, Γιουσοῦφ Κεχαγῆ, ὁ ἐσένα, Γιουσοῦφ Ἀράπη, Τώρα νὰ ἴδῃς τὸ γράμμα μου νὰ ἴδῃς τὸ μπουγιουρῆ μῶθ' ἔλθεις Δεμῆρ ζωντανὸ ματῆ μὲ τὰ παιδιὰ του. Ὁ Γιουσοῦφ ἐσηκώθηκε καὶ πᾶει σὺ Γαρδικί. Σαὶ πᾶν νὰ πολεμήσῃσαι μ' αὐτοὺς τοὺς Γαρδικιώταις. Ἰσμαῆλ Δελβίνης ἔφρινε ἀπὸ μέου ἀπὸ τὸ Γαρδικί. Πού πᾶς, καίμενε Γιουσοῦφ Ἀγαπημένε Γιουσοῦφ Ἀράπη, Ἐδῶ δὲν εἶν' τὰ Γιάννικα δὲν εἶν' τὸ Τεπελένι. Μόνε εἶν' τὸ Γαρδικί ἐκκουσὸ σὶνὸ κάστρο ἐκκουσάμενο, Πού πολεμῆν μικρὰ παιδιὰ γονάκεε σὰν τοὺς ἀνδρῆς Πού πολεμῆν Δεμῆραγας σὺν ἀξιο παλληκῆρι. Σὺν ἔκαμαν κ' ἐγυθῆκαν μὲ τὰ σπαθιά σ'τὰ χέρια Ὁ Τσόγας πᾶει σὺ Πριγκί καὶ πᾶει σὺ Γαρδικί. Καὶ ὁ Γιουσοῦφ Ἀγῆς ἐβιάθηκε καὶ στέφνει τὸ πσαντῆρι. Τί λῆς, μωρὲ Δεμῆρ γῆ, τί λῆς, μωρὲ Δεμῆρ Δώστη, Τρεῖς μέρας ἔχουν πῆλομο τρεῖς μέρας καὶ τρεῖς νύχτας Αὐτοῦνοι παραδίδθησαν σὺν Γιουσοῦφ Ἀγῆ τὰ χέρια. Καὶ ὁ Ἰσμαῆλ Δελβίνης καὶ πολεμῆ σ'τὴ μέση σὺ Γαρδικί. Ἐβγα, Ἰσμαῆλ Μπέη, νὰ ἴδῃς τὰ μῆτια τῶν Βεζῆρ.

Ἐγὼ ποῖς δὲν προσηύχην ποτὶ δὲν κραυγάζω,
 Ἐγὼ τουφέκι φοβερῶ καὶ διαλεγμένῳ ἀρκεῖ,
 Κι' ἐχθόνην κ' ἐπίσπειραν μὲ τὰ σπαθὰ στὰ χέρια,
 Καὶ πιάδων τὸν Ἰσραήλμικην, τὸν Ἰσραήλ Δελθίνην
 Καὶ πιάδων τὸν Δεμίρη Ἄγα καὶ τὸν Δεμίρη Δόστη,
 Καὶ πᾶσαν καὶ τὸν πύργον στὴν πόρτα τοῦ Βαζάρη.
 Σκόρπον τοῦ πέριον τὴν παῖδα καὶ τοῦ φλοῦν τὸ χέρι
 Σοῦ φταίσαμε, ἀρέντη μου, καὶ ἐν μᾶς συμπαθήσης
 Δὲν εἶν' ἐδῶ συμπάθιαμ γὰρ ἐὰν σὰς συμπαθήσω
 Γὰρ ἀφρατέως καὶ σήρτε τους στήν ἄρη ἀπὸ τὴν λίμνη
 Πήρτε σαθὰ δυνάτῃ καὶ δυνάτῃ περὶονα
 Σέρτε ἐν τοῖς καρφίσις ποιάςτετος σὴν λίμνη.
 Ὅλημερὸν νὰ καλυμθῶν ὅλημερὸν νὰ λᾶμουν.
 Καὶ ὁ Δελθίνης γαῖα αἴς καὶ ὁ Δελθίνης κρένει
 Μωρὲ, Ἄλλῃ Παρὰ σελὶ γὰρ σὴν παλιουσιζίνες
 Ἀἴς πῶς ὁτ' ἔβη ἢ Ἀρβανίτῃ κ' ἀδύνασι Ἰσραηλιώταις
 Ποῦ τὸ ἔβησις σ' τὴν Βαλιάρῃ τῆς Βαλιάρῃς τὸ χέρι
 Κ' ἔβησις καὶ τοῖς ἔκοθῶν σὲν τὰ παχὴ κρένια.
 Μὰ οὐδὲ σ' τὴν πόλι ἔκοθῶν μὰ οὐδὲ καὶ σὴν Ρουσία.
 Μὲν κόθουσι σ' τὴν Βαλιάρῃ σ' τὴν μέση ἀπὸ τὸν Κόμπο.

LXII.

Ποῖς εἶδεν ἔλιο τὸ βράδῃ καὶ ἄστρο τὸ μεσημέρι,
 Ποῖς εἶδε τὸν Καραμπέλα τὸν Καπετὰν Θανάση,
 Σὲ τί βουλὸν νὰ μὴσκουσιαι σὲ τί παλιὰ λημέρια;
 Ἐμπεῖς εἶδες τὴν εἶδαμε μὲ τὴν ἔβησ' τὴν ῥάχη
 Ἐχουν ἀρκεῖ ποῦ ἔβησαν κρένια σουδὲτιμένα,
 Κ' ἔβησαν κ' ἐν γλοῦ κραι ποῦ πίνει ὁ Καπετάνιος.
 Κ' ἐκί ποῦ τρῶν καὶ πῶνσι καὶ φιλοτραγουδοῦνσι,
 Ἐνα χαρτί τοῦς ἔρχεται ἀπὸ τὸν Μπουκουβάλα
 Ἐάν λάδετε τὸ γράμμα μου σὲν λάβῃς τὴν γραφὴ μου
 Νὰ μᾶσης τὰ μπουκουβάλα σου νὰ βῆς ν' ἀνταμωθοῦμε
 Νὰ πᾶμε ντόφι τὰ γιορὰ, ντόφι τὰ βιλάνια
 Νὰ μπουσιε μὲς τὸ Μέτσοβο, μὲς τὸ τραπὶ δερβάνι,
 Ἐκί πασὰς τὸ νὰ διαθῆ κ' ἕνας καλὸς βεζύρης
 Καὶ νὰ τὴν κερτερέψουμε σ' τὸ Μέτσοβο σ' τὴν ῥάχη.
 Ἐπῆγαν καὶ τοῦτόπαισαν κατάργια σ' τὸ χέρι
 Ἄκοῦν τουρῆκια κ' ἐπερταν καὶ ὀλιδερὰ βροντοῦνε.
 Ἐτὸ τί τουφέκια νᾶν αὐτὰ καὶ ὀλιδερὰ βροντοῦνε
 Μηνᾶ καὶ γάμος γίνεται μηνᾶ καὶ πανηγύρι;
 Ὁ Μπουκουβάλας πολεμὲ καὶ ὁ Καπετὰν Θανάσης
 Καραμπέλας γουρῶσις σὲν ἄξιο παλληκῆρι.
 Γιουρῶσι θέλουσι τὰ παῖδα καὶ ὁ Καπετὰν Θανάσης,
 Σὲν ἔκαμαν κ' ἐχθόνην μὲ τὰ σπαθὰ σ' τὰ χέρια
 Καραμπέλας σκοτώθηκε καὶ ὁ Καπετὰν Θανάσης.
 Πιάδων τὸν Μπέη ζουτάνον καὶ τὸν Παρὰ ἄνταμα
 Καὶ ὁ Μπουκουβάλας ἔκρινε καὶ ὁ Μπουκουβάλας κρένει
 Ἐσταθῆτε, παλληκῆρι μου ἴγα μου παινεμένα,
 Γυρίστε πίσω πέρτε μου τὸν Καπετὰν Θανάση.
 Μὰ μὴ τὸν πύργῃ τὸν πέριον ὁ Ἀρβανίταις
 Καὶ εἰς γὰρ Γιάδιννα τὸν πᾶν τὸν στέλιουσι σ' τὴν πόλι,
 Τὸν βλέπουν ἐχθρὰ καὶ χίρουνται καὶ φλοῖ καὶ λυποῦνται,
 Τὸν βλέπει κ' ἡ μανουλά του καὶ κίθεται καὶ κλαίει.
 Δὲν σ' τὸ πα, Καραμπέλα μου, δὲν σ' τὸ πα τρεῖς καὶ πέντε
 Τὶ χάλεισι τί γόρμις αὐτοῦ σ' τὸν ξένον τόπο;
 Καλὰ μοῦ εἶπες, μανουλά μου, κ' ἡ μαύρη ἢ ἀλεφῆ μου
 Κ' ἐγὼ δὲν ἀκουμάτηκα καὶ πᾶσι σ' τοῦ Μπουκουβάλα
 Κ' ἐπῆγα κ' ἐσκοτώθηκα σ' τὸ Μέτσοβο σ' τὴν ῥάχη.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΟΣ.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν δύο πινάκων τοῦ ἐμπορικοῦ
 ναυτικοῦ τῶν ἐκδοθέντων διὰ τοῦ ΡΓ. φυλλά-

δίου τῆς Πανδώρας ὁ δεύτερος εἶναι ἐσφαλ-
 μένος κατὰ τινὰς ἀριθμούς, δημοσιεύομεν αὐ-
 τὸν διωρθωμένον ἐνταῦθα προσθέτοντες τὴν πα-
 ρατήρησιν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν τόνων τοῦ 1853
 ἔτους ὑπερέβη τὸν τοῦ 1852 κατὰ 330 μόνον.
 Διορθωτέον δὲ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλείων
 καὶ τῶν τόνων τοῦ 1853 ἔτους εἰς τὸν πρῶ-
 τον πίνακα οὕτως, πλ. 4153. τόν. 247995.

Τμήμα.	Πλοῖα.	Τόνος.
Ἰδρα.	575.	19640.
Σπέτσαι.	454.	29426.
Πειραιεύς.	374.	11866.
Πόρος.	178.	1848.
Ναυπλία.	63.	1410.
Κορωνίς.	372.	5540.
Σόρα.	634.	96859.
Μύκρος.	64.	5467.
Ἄνδρος.	96.	6870.
Θήρα.	211.	14949.
Μήλος.	62.	524.
Σιάθως.	114.	5458.
Χαλκίς.	175.	3898.
Σκόπελος.	120.	6213.
Ἀμαλιόπολις.	63.	3749.
Κόμη.	80.	2469.
Μεσολόγγιον.	129.	1395.
Πάτρα.	105.	3159.
Γαλαξείδιον.	152.	26307.
Πύλος.	50.	297.
Καλάμαι.	75.	582.
Κυλλήνη.	7.	69.
	4153.	247995.

ΕΙΣΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Πανδώρας πω-
 λοῦνται
 α. — Ὁ ἱππότης Ἀρμαντάλ πρὸς δρ. 4.
 β. — Ὁ Δασοφύλαξ, " 3.
 γ. — Χάρτης τῆς ἐν Νεοκά-
 στρω ναυμαχίας. " 1.
 Ἄγοράζει δὲ τὸ Γραφεῖον τῆς Πανδω-
 ρας καὶ τὸν Α'. τόμον αὐτῆς, ἢ τουλάχιστον
 τὰ φυλλάδια 2. 3. 4. 5. 6. 7. καὶ 8.